

Uppsala Universitet

Institutionen för didaktik

Institutionen för utbildning, kultur och medier

Lärarexamensarbete inom allmänt utbildningsområde III, 15hp

Rapport: 2009ht4439

Ungdomars fritid

Författare:

KARL-JAKOB ANDERSSON

MIKAEL DE SHARENGRAD

Handledare:

Mats Jakobsson

Examinator:

Mikael Palme

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att se hur friden ser ut för gymnasieungdomar i Uppsala. För att ta reda på det har vi genomfört en enkätundersökning på tre olika skolor i centrala Uppsala och dess utkanter. I enkäten har vi frågat ungdomarnas syn på sin fritid, till exempel hur mycket fritid de anser sig ha och hur mycket de tycker att det finns att göra inom deras intressen. Vi har också frågat dem vad för aktiviteter de ägnar sig åt och vilka mötesplatser de föredrar på fritiden.

För att få en nyanserad bild har vi granskat svaren utifrån perspektiven kön, ungdomar med utländsk bakgrund och social klass.

Våra resultat visar att ungdomarna är både nöjda och missnöjda med sin fritid och utbudet i staden. Framför allt ser vi tydliga skillnader mellan de grupper vi undersökt. Till exempel ser vi att pojkar, ungdomar födda i Sverige och ungdomar från högre socioekonomiska grupper verkar ha en mer aktiv och tillfredställande fritid än vad tjejer, ungdomar med utländsk bakgrund och ungdomar från lägre socioekonomiska grupper har.

Nyckelord: Fritid, aktiviteter, fritidsutbud, mötesplatser, Uppsala, Gymnasiet, ungdomar.

Innehåll

Innehåll.....	3
Inledning.....	5
Syfte och frågeställningar.....	6
Vad menas med ”fritid”?.....	6
Tidigare forskning: fritidens historia, funktion och betydelse.....	7
Fritid och identitetsskapande.....	10
Fritidens struktur.....	12
Etnicitet och fritid – definition.....	13
Genus och fritid - definition.....	13
Beskrivning av socialgrupp 2; Lägre tjänstemän och arbetare.....	17
Socialgrupp 3; Arbetslösa, långtidssjukskrivna, pensionerade och studerande.....	18
Ungdomar formas av den socioekonomiska miljö de växer upp i.....	18
Metod.....	20
Genomförande av studien.....	20
Avgränsningar.....	21
Etiska aspekter.....	21
Hur arbetar kommunen för att tillgodose ungdomar möjligheter till en värdefull fritid?.....	22
Barn- och ungdomsnämnden.....	22
Fritids- och naturvårdsnämnden.....	23
Resultat.....	25
Etnicitet/Ungdomar med utländsk bakgrund (Mikael).....	25
Mängd fritid.....	25
Kännedom om kommunens utbud av fritidsaktiviteter.....	26
Hur mycket av ungdomarnas intressen finns att göra.....	27
Vanligaste mötesplatserna.....	28
Vanligaste aktiviteterna.....	29
Slutsatser.....	34
Genus och fritid (Mikael).....	35
Mängd fritid.....	35
Kännedom om kommunens utbud av fritidsaktiviteter.....	36

Hur mycket av ungdomarnas intressen finns att göra.....	37
Vanligaste aktiviteterna	38
Slutsatser	40
Jämförelse mellan ungdomar ur olika socioekonomiska grupper (Karl-Jakob)	41
Skillnader mellan socioekonomiska grupper inom fritiden.....	41
Hur mycket fritid anser ungdomarna att de har.....	42
Vilken kännedom har ni om fritidsutbudet i Uppsala?	43
Hur mycket av ungdomarnas intressen finns att göra i Uppsala?	43
Vilka aktiviteter sysselsätter ungdomarna sig med?.....	44
Kulturella aktiviteter.....	46
Föreningsdeltagande.....	47
Idrott.....	47
Utförande av estetiska aktiviteter	49
Övriga aktiviteter	50
Varför avstår man aktiviteter?.....	52
Ungdomars möjlighet att påverka fritidsutbudet i Uppsala?	53
Vad är viktigast vid val av aktivitet.....	53
Slutsatser	54
Avslutande diskussion	56
Litteratur	58
Bilagor.....	60
Bilaga 1. Enkät.....	60

Inledning

Vi ser på fritid som tillfällen för varje människa att vila upp sig och ladda batterierna inför kommande plikter i skolan eller på arbetet, men också tid att skapa meningsfullhet i sitt liv, att utveckla sig själv och att skapa och utveckla sociala kontakter och nätverk. För ungdomar är det kanske speciellt viktigt även för identitetskapandet. Att ha en givande och aktiv fritid tror vi i sin tur gör att man lyckas och trivs bättre med det man gör vid sidan av fritiden vare sig det är skola eller arbete. Eftersom fritiden för de flesta är begränsad och eftersom människors intressen och behov är olika krävs det ett brett utbud av möjligheter.

Som blivande lärare vill vi studera hur ungdomar i tonåren ser på sin fritid. Även om ungdomars fritid inte direkt ryms i lärarens uppdrag tror vi att det finns ett värde i att intressera sig för och se vikten av den, då effekten av en meningsfull fritid säkerligen följer med in i klassrummet i form av piggare och mer motiverade elever.

Enligt Ungdomsstyrelsen är fritiden den del av ungdomars tillvaro där det bedrivits minst forskning.¹ Fritidsforskningen har inte haft samma prioritet som forskningen kring t.ex. skola och utbildning. De studier som gjorts under senare tid pekar på att fritiden under en längre tid har fått en allt viktigare del i ungdomars liv och kanske är den viktigare än någonsin idag.²

1998 utfördes en undersökning i Stockholms län där 6000 ungdomar fick svara på enkäter angående fritidens betydelse. Resultaten visade att de flesta ungdomar i högstadiet och gymnasiet tycker att fritiden är viktigare än skolan. Fritiden ger dessa ungdomar större mening i livet än vad skola eller arbete gör. Undersökningen visar att en klar minoritet tycker att skolan eller arbete är viktigare än fritiden.³

Fritiden utgör alltså utan tvekan en mycket viktig del av ungdomarnas tillvaro där det fram tills idag har bedrivits relativt lite forskning. Detta gör den givetvis extra intressant för oss att undersöka. Avsikten är att bidra till och bredda den befintliga forskningen. Vi vill samtidigt lyfta vikten av att ungdomar hörs, får inflytande och möjlighet att påverka utbudet och utvecklingen av fritidsaktiviteter i sitt närområde.

---

1 Ungdomsstyrelsen

2 Ungdomsstyrelsen

3 Elofsson, Stig, *Ungdomars fritid i Värmdö*,

Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att få en bild av hur ungdomarna upplever sin fritid, vad de gör och vad de eventuellt saknar att göra på fritiden. För att få en nyanserad bild av läget kommer vi se hur detta skiljer sig åt beroende på ungdomarnas kön, social klass och etnicitet.

Utifrån uppsatsens syfte har vi utformat följande frågeställningar:

- Anser ungdomar att det har en tillräcklig och meningsfull fritid?
- Motsvarar utbudet av fritidsaktiviteter ungdomarnas efterfrågan?
- Finns det skillnader i hur ungdomar från olika klass, etnicitet och kön spenderar, utnyttjar och ser på fritiden?
- Har ungdomar från olika klass, etnicitet och kön samma möjligheter till sysselsättning på fritiden?

Vad menas med ”fritid”?

Det förefaller kanske självklart att begreppet fritid bör definieras som just fri tid eller ledig tid, med andra ord motsatsen till den tid vi arbetar eller sover. Trots detta råder idag ingen konsensus inom forskningen om hur begreppet fritid bör definieras.⁴ Denna oenighet beror kanske främst på att forskarna belyser olika delar av fritiden i sin forskning. De olika definitionerna behöver därför inte utesluta varandra. Det är alltså inte helt lätt att göra en definition av vad fritid är eftersom det finns så många infallsvinklar och för att fritiden är ett så mångfacetterat begrepp. Vi kommer i uppsatsen utgå från den svenska nationalencyklopedins definition av fritid:

”den del av dygnet och veckan som inte upptas av arbete, måltider och sömn”⁵

---

4 Lindar, Pär,, *Fritidsboken*, 1999, sid 12.

5 www.ne.se

För att på ett mer konkret sätt beskriva vad vi avser med skolungdomars fritid (eftersom det är specifikt den kategori vi ämnar undersöka) använder vi följande definition:

”den tid som återstår för egna aktiviteter efter att skoltid, läsläsning, sömn, hygien, måltider och hushållsgöromål räknats bort”.

Den tid som står i centrum är alltså den tid ungdomarna inte är i skolan eller i förvärvsarbete.⁶

Tidigare forskning: fritidens historia, funktion och betydelse

I detta kapitel kommer fritiden som fenomen att diskuteras genom att vi tittar närmare på dess historia, funktion och betydelse. Som vi kommer se är ”fritid” i vår mening ett relativt nytt begrepp.

Det var inte förrän under industrialiseringen av det svenska samhället på 1850-talet och framåt som begreppet fritid började användas på ett bredare plan i Sverige.⁷ Det gamla svenska bondesamhället hade inte lämnat något utrymme för vad vi idag kallar fritid, åtminstone inte för majoriteten av det svenska folket. Fritid var något som var förbehållet överklassen. Att spendera tid åt fritidssysselsättningar var en markör att man hade det så pass gott ställt att man inte behövde arbeta. Att sitta på ett café, gå på promenad och delta i sportaktiviteter var tecken på en viss status och inget som gällde allmänheten. För den breda massan användes tiden som blev över efter den 10-12 timmar långa arbetsdagen och de mångtaliga hushållssysslorna till vila för att orka med ännu en arbetsdag.

Industrialiseringen förde dock med sig en mängd stora samhällsförändringar. Till exempel lämnade stora delar av befolkningen jordbruket och byarna för att flytta in till tätorterna och få arbete i den nya tidens fabriker. Under perioden 1870-1910 sjönk sysselsättningen inom jordbruket från 70 till under 50 %. Tätortsbefolkningen ökade från 13 till 25 % av befolkningen under samma period.⁸

I dag lever 83 % av befolkningen i tätorter och endast 4 % är sysselsatta inom jordbruket.⁹ En ny urban arbetarklass växte alltså fram under industrialiseringen. Framförallt var det männen som arbetade inom industrin medan kvinnorna tog ansvaret för sysslorna i hemmet och för barnuppfostran. Vardagen fick ett nytt utseende för familjerna i de svenska städerna. De naturliga

---

6 Nilsson, Per, *Fritid i skilda världar*, 1998, sid 12

7 SOU 1996:3

8 SCB (1969): *Historisk statistik för Sverige. Del 1. Befolkning 1720-1967*.

9 SCB (1990): *Folk- och bostadsforskningen (FoB 90)*.

sociala kontakterna som funnits inom det gamla jordbrukssamhället försvann. Vardagen blev strikt uppdelad i den 10-12 timmar långa arbetsdagen på fabriken och den arbetsfria tiden i hemmet. Arbetet var ofta tungt och gav sällan arbetaren någon stimulation eller variation i arbetet. Den arbetsfria tiden började därför värdesättas allt mer bland fabriksarbetarna. Snart började arbetarna organisera sig för att tillsammans skapa bättre villkor på arbetsmarknaden. 1898 bildades LO som efter en rad konflikter i början av 1900-talet bl.a. fick igenom sina krav på en 8 timmar lång arbetsdag. Kortare arbetsdag och mer fritid skulle stimulera arbetarna till att arbeta hårdare och effektivare. Vardagen blev i industrisamhället mer uppdelad än den hade varit i jordbrukarsamhället. Dygnet 24 timmar delades upp i 8 timmars arbete, 8 timmars fritid och 8 timmars sömn. Fritiden sågs alltmer som en del av uppbyggandet av välfärdssamhället. Det talades om den goda fritiden och fritidens rätta användning och grunden lades för kommande fritidsåtgärder.¹⁰

I början av 1900-talet fanns i Sverige två klasser av ungdomar, borgarnas barn och arbetarklassens barn. De borgliga barn växte upp i en jämförelsevis skyddad miljö i form av privatskolor etc. Barn av arbetarklass använde i större utsträckning det offentliga rummet som mötesplats, det var även vanligt att man arbetade utanför hemmet för att bidra till familjens ekonomi. Borgarna krävde att staten skulle involveras mer i unga människors liv. Det var inte bara familjernas utan hela samhällets uppgift att fostra ungdomar ansåg man. Framförallt ville borgarklassen att staten skulle engagera sig i fostrandet av arbetarklassens barn.¹¹ Skolans och kyrkans uppfostran ansågs inte räcka.

Under folkhemsbygget i Sverige ca 1930-1960 fick fritiden en helt ny prioritet i samhället. Fritiden blev ett avgränsat arbetsfält och det utbildades professionella fritidsarbetare som fick till uppgift att skapa en meningsfull fritid för ungdomarna. På detta sätt skulle man även förhindra ungdomar från att förfalla till ”destruktiva aktiviteter”.

Under efterkrigstiden har betydelsen av fritid fortsatt att öka och fått en allt större och viktigare roll i människors liv. Arbetstiden har minskat liksom pensionsåldern. Semesterveckorna har ökat. Från statligt håll har man alltmer insett vikten av kvalitativ fritid för att människor ska stimuleras till att utföra ett gott arbete. Man ser även fritidens betydelse för individers utveckling och för den sociala samvaron i samhället. En stimulerande fritid bidrar också till att behålla ordning i samhället. Missnöje i form av upplopp och demonstrationer minskar.¹² Kortare arbetstider, större realinkomster, humanare arbets- och levnadsvillkor har tillsammans ökat förutsättningarna för en allt större möjlighet till fritid och dess olika sysselsättningar.

Fritidens ökade betydelse och en förlängd ungdomstid

---

10 Lindar, Pär, *Fritidsboken*, 1999, s37

11 Lindar, Pär, *Fritidsboken*, 1999, s 37.

12 Lindar, 1999, s70.

Fritiden har enligt tidigare forskning fått en allt större betydelse i människors och framförallt ungdomars liv.¹³ Den värderas idag högre än arbetet för flertalet. Det är bara familj och vänner som ger mer mening till livet än just fritiden.¹⁴ Fritid innebär för en individ möjlighet till utveckling, stimulans och frihet att få göra det man vill.¹⁵ En sådan god fritid påverkar livskvalitet och hälsa till det bättre. Individens välmående bidrar till samhällets välmående i form av bl.a. mindre sjukvårdskostnader, aktiva medborgare i samhällslivet och sysselsättning. Fritidsmarknaden ger också jobb och inkomster.¹⁶

Fritidsforskaren Pär Lindar har lyft fram några olika orsaker till varför fritiden fått allt större betydelse. Moderniseringen och industrialiseringen under framförallt 1900-talets första hälft förändrade det svenska samhället. Arbeta och fritid, bostad och arbetsplats skiljdes åt på ett nytt sätt. En utveckling där barn och ungdomar fick allt mindre plats inom produktionen inleddes. Idag har yrken blivit långt mer kvalificerade och kräver antingen en kortare eller längre utbildning. Ungdomar kommer ut på arbetsmarknaden långt senare än förr i tiden. Det tar också överlag längre tid för många att kunna påbörja ett vuxenliv med egen försörjning, arbete, familj och bostad. Man är beroende av samhället eller familjen under lång tid. Ungdomstiden har därför förlängts mer och mer. Utökningen av ungdomstiden gör också att fritiden fått större betydelse för individens utveckling av identitet.

Den tyske forskaren Ziehe menar att människor och i synnerhet ungdomar har blivit kulturellt friställda. Med detta avses att det i dagens samhälle och för ungdomar inte är självklart hur man bör bete sig, vilken utbildning man bör välja och vilket yrke man ska ha. Vad föräldrarna haft för yrken spelar enligt Ziehe i dag betydligt mindre roll för ungdomars val av yrke, inte heller att man växer upp och bor i t.ex. ett kristet land spelar idag någon roll för vilket förhållande man har till religionen. Ungdomar har idag stora valmöjligheter hur de vill leva sina liv, ursprung och traditionens inflytande är mindre idag än förr. Varje individ måste göra val utifrån sig själv. Vi lever i ett individualiserat samhälle. Detta märks kanske allra tydligast under fritiden.¹⁷

Fritiden kan användas till att fylla de behov som individen har att identifiera sig och känna samhörighet med andra. Lindar menar att människan har behov att kunna skilja sig från andra och att även kunna markera sin status inför andra. Det är idag inte lika lätt tillgängligt inom skola och arbetsliv som det har varit. Idag tar nästan alla ungdomar studenten och även om vissa statuskillnader finns kvar mellan olika utbildningsprogram är de inte lika tydliga idag. Fritiden har därför fått ökad betydelse när det gäller att markera sin grupp tillhörighet eller särart. Olika smak, intressen och stil blir viktiga för att måla upp sin identitet. Vad man gör eller inte gör på sin fritid ger olika typer av status och värdering inom samhället.

---

13 Nilsson,1998,s 66.

14 Lindar,1999,s 4.

15 Nilsson,1998,s 67.

16 Lindar, 1999, s 54.

17 Lindar, 1999, s 83.

Fritiden innebär även möjligheter till investeringar för framtiden. Genom de val man gör på sin fritid får man avkastning längre fram. Enligt den franske sociologen Bourdieu formar vi våra liv genom att vi investerar i olika tillgångar, detta kan t.ex. ske socialt genom relationer eller ekonomiska tillgångar. Man kan också investera i symboliska tillgångar som är tecken på status och prestige i samhället.

Genom att välja ”rätt” aktiviteter på sin fritid investerar man i olika tillgångar vilket också ger en välplanerad fritid. Många idrotter ger kanske inte vanligtvis någon större ekonomisk avkastning i framtiden men genom träningen övar man upp många andra viktiga egenskaper t.ex. disciplin och framåtanda. Genom medlemskap i föreningar bygger man värdefulla relationer som man kan ha nytta av senare i livet. Enligt Bourdieu sker dessa processer omedvetet.¹⁸

Fritid och identitetsskapande

Fritiden har en förmåga att avspegla ungdomarnas identiteter. Under sin fritid får de möjlighet att utveckla olika och annorlunda bilder av sig själva. Fritiden är inte minst ett forum för att få uttrycka sin identitet och få social bekräftelse. Val av fritidssysselsättningar, liksom val av kläder, musiksmak etc. bidrar till att skapa identiteter och distinktioner mellan ungdomar. Vilka aktiviteter eller vad man gör på fritiden antyder var man befinner sig i det sociala rummet vilket i sin tur skapar värdehierarkier bland fritidssysselsättningarna. Fritiden lär också ungdomar om hur verkligheten fungerar och ser ut. På fritidens olika arenor precis som i andra sammanhang kommer ungdomar i kontakt med livets olika spelregler i form av förväntningar och uppträdanden. Fritiden inverkar på formandet av individen, alltså socialisationen och identitetsutvecklingen.¹⁹ Den process som gör oss till samhällsvarelser brukar kallas socialisation. Bland de viktigaste socialisationsagenterna återfinns skolan, arbetslivet och fritiden. Allt mer av socialisationen sker nu enligt Lindar inom fritidens område och utanför familjen. Ungdomar med skilda livsstilar söker sig till olika platser i den offentliga miljön. Vissa ägnar mycket tid i hemmet medan andra i princip bara sover där. Mats Lieberg visar i sin avhandling ”*Att ta staden i besittning*” att ungdomar använder den offentliga miljön för att skapa mening och sammanhang i sin tillvaro. Den fysiska miljön är för ungdomar inte enbart en plats att vara på utan även en arena för att förbereda sig för vuxenlivet.²⁰ Identitetsbegreppet har på senare år tillskrivits en mer öppen, föränderlig och motsägelsefull karaktär. Frågor som t.ex. hur man vill leva och vem man vill vara är centrala frågor för människor i vår tid. Formandet av sin identitet och att bli en människa i förhållande till andra människor brukar kallas för ett reflexivt projekt. Detta innebär att villkoren

---

18 Lindar, 1999, s 91.

19 Nilsson, Per., *Fritid i skilda världar*, 1998, s 153

20 Nilsson, 1998, s 45.

för individens handlande och tänkande ständigt befinner sig i rörelse. Tänkande och handlande bryts och återverkar ständigt på varandra.

Detta innebär att individens upplevelse av sig själv och upplevelsen av hur hon uppfattas av andra formas i samspel med andra människor. Detta sker både medvetet och omedvetet, verbalt och icke-verbalt. Identitetsskapandet sker i en pågående process där individen noggrant observerar sig själv och sina medmänniskor.

Individen blir någon i relation till andra. Hon formar sig själv utifrån de krav om hur hon vill vara som individ. I allra högsta grad är fritiden involverad i detta identitetsskapande.

Teoretiska utgångspunkter : Fritidens strukturer, klass, kön, genus

I detta kapitel presenterar vi de teoretiska utgångspunkterna för denna studie genom att sätta olika typer av fritidsaktiviteter i ett vidare samhällsperspektiv. Dessutom kommer vi att definiera begreppen klass, kön (genus) och etnicitet. Samt diskutera hur dessa faktorer kan påverka ungdomars möjligheter till och användande av sin fritid.

Fritidens struktur

Här kommer vi att redogöra för hur fritidens struktur i samhället kan beskrivas. Vi utgår från Finn Calanders tanke om *Fritidens sociala rum*²¹ som beskriver strukturen utifrån olika dimensioner och så kallade sociala rum. Dessa fritidens sociala rum är de (mötes)platser och aktiviteter där människor realiserar sin fritid illustreras i figuren nedan.

*Figur 1: Fritidens struktur via faktorerna kön, social klass, etnicitet, plats och ålder.*²²

En sådan dimension är grad av institutionalisering som rör sig mellan polerna *helt institutionaliserad* till *fullkomligt spontan*. Enligt Calander har friden ökat i både omfattning och betydelse i vårt senmoderna samhälle så ungdomarna har idag både mer tid och fler aktiviteter att välja på än tidigare generationer.

Fritidsaktiviteter som är åt den institutionaliserade polen är främst inom institutioner som drivs just för att hantera ungdomars fritid och får ekonomiskt stöd för det. Det kan till exempel vara att spela fotboll på bestämda tider i en förening eller klubb som är kommunalt finansierad. Det kan också vara en fritidsgård dit ungdomar kan gå under bestämda öppettider och delta i diverse aktiviteter som att spela spel, fika, prata och mycket annat.

Fritidsaktiviteter som ligger åt den spontana polen kan hittas bland kommersiella företag och organisationer, till exempel gym, shoppingcenter och internetcaféer men det kan också vara aktiviteter som ligger helt utanför någon institution. Till exempel att man går på promenader i naturen, pyssla med en hobby, träffar kompisar eller umgås med familjen och inte datorn som socialt tonårsrum.

En annan dimension inom fritidens sociala rum är graden av legitimitet. Fritidsaktiviteter inom denna dimension rör sig mellan polerna *helt legitim* och *fullkomligt illegitim*. Fritidsaktiviteterna är inte nödvändigtvis låsta inom dessa poler utan kan med tidens gång och samhällets utveckling förändras. En fritidsaktivitet som tidigare varit illegitim kan idag vara fullkomligt legitim.

Inom de ovan nämnda dimensionerna placerar Calander fyra rum; den nyttiga fritiden, den sunda fritiden, den problematiska fritiden och den aktivistiska fritiden. De två senare rummen rör fritidsaktiviteter rör sådant som inte är legitimt. Det vill säga aktiviteter som utmanar och överskrider samhällets lagar, normer och värden. Dessa områden är inte något vi kommer inrikta oss på i vår studie och vi kommer därför inte beskriva dem ytterligare.

Den nyttiga och sunda fritidens rum är däremot mer relevanta och intressanta för våra resultat. Med den nyttiga fritiden menas aktiviteter som i hög grad är institutionaliserade och

---

21 Finn Calander. *Fritidens sociala rum*. 2009.

22 Finn Calander. *Fritidens sociala rum*. 2009. Sid. 5.

organiserade med syftet att bidra med en god uppfostringsmiljö som skapar förutsättningar för individer att stimuleras, utvecklas och forma sin identitet.

Den sunda fritiden syftar till aktiviteter som, likt de i den sunda fritidens aktiviteter, är legitima, utvecklande och stimulerande. I detta rum finns de aktiviteter som är oreglerade och icke-institutionella och i större grad koncentrerade till individens behov.

Hur olika individer rör sig och handlar inom de sociala rummen beror på en rad olika faktorer som påverkar individens möjligheter. De faktorer som har störst inverkan är kön, social klass, etnicitet och plats.

Etnicitet och fritid – definition

I vår uppsats tittar vi på vad ungdomar med utländsk bakgrund har för syn på sin fritid, vad de gör för aktiviteter och vad det är för likheter och skillnader mellan ungdomar som inte har utländsk bakgrund. Med ungdomar med utländsk bakgrund menar vi ungdomar som inte är födda i Sverige. Vi räknar inte in de som är födda i Sverige men har utländskt födda föräldrar.

Sverige är idag ett mångkulturellt land med människor av många olika slag med mångkulturella identiteter som speglar ett inflytande från flera olika etniska tillhörigheter.

I forskning kring ungdomars fritid har etniskt ursprung visat sig ha stor betydelse.²³ För dessa ungdomar finns flera barriärer som försvårar deras möjligheter till en stimulerande och givande fritid. Språket är ett hinder som kan göra det svårt för ungdomar att ta del av olika aktiviteter. Framför allt kan det vara svårt att få kännedom om utbudet om man inte kan tala och läsa svenska. Segregation och diskriminering är också faktorer som ungdomar med utländsk bakgrund kan råka utföra.

Genus och fritid - definition

I vår uppsats studerar vi ungdomars fritid utifrån ett genusperspektiv. Vi utgår från ett tvåkönssystem – pojkar och flickor.

Begreppet genus betecknar det sociala och kulturella könet, de föreställningar om manlig och kvinnligt som finns i samhället. Genus är något som skapas, i motsats till begreppet kön som avser det biologiska könet. Genus är inte statiskt utan förändras i takt med förändringar i samhället.

När vi växer upp lär vi oss alla hur vi ska bete oss för att bli betraktade som normala kvinnor och män och var gränserna mellan kvinnligt och manligt går. Vare sig vi vill eller inte sorterar vi alla in människor i olika kategorier, där varje kategori har ett rätt beteende och uttryck som ”typiskt flickor” och ”typiskt pojkar” är vanliga när man pratar om ungdomar.

Könskategoriseringen är den viktigaste kategoriseringsmekanismerna vi har. Vi har väldigt svårt att förhålla oss människor om vi inte vet om det är en pojke eller flicka. Vi kan förhålla oss till människor utan att veta deras klasstillhörighet, etnisk bakgrund och utbildningsbakgrund men inte utan att vi känner till deras kön.²⁴

Yvonne Hirdman, professor i historia, har formulerat en teori om genusordning i boken *Genus – om det stabila föränderliga former*.²⁵ (2010). Hon beskriver i sin forskning hur vi skapar regler och normer för hur vi ska förhålla oss till manligt och kvinnligt. Den första principen hon beskriver är hur manligt och kvinnligt hålls isär; hur vi tillskriver flickor och pojkar motsatta egenskaper, intressen och beteenden. Till exempel att flickor ska vara duktiga och seriösa och pojkar ska vara tuffa och starka, en kvinna ska bete sig kvinnligt och en man ska bete sig manligt. Avviker någon från dessa osynliga normer reagerar vi medvetet eller omedvetet på detta och ofta med obehagskänslor och känslor som säger oss att beteendet inte passar in och inte är normalt.

Den andra principen i Hirdmans genusordning är att det män är och gör är mer värt än det kvinnor är och gör. Detta gör att mannen blir norm för det mänskliga. Hirdman menar att detta leder till att strukturer skapas i samhället som gynnar främst mannens behov. Detta kan man se både inom skola, yrkesliv och fritid. Till stor del är hela samhället uppbyggt av män för män. Om man ser ur ett historiskt perspektiv är det en väldigt liten del av människans tid på jorden som kvinnan haft rättigheter och makt att påverka samhällets struktur och utveckling.

Dessa två principer har stor påverkan på ungdomars fritid och kommuner, föreningar och näringsliv måste på uppdrag av regeringen arbeta aktivt för att göra utbudet jämställt och många föreningar som tidigare dominerats av antingen pojkar och flickor arbetar för att få en jämnare fördelning bland sina medlemmar. Även skolan har ett viktigt ansvar att få ungdomar att våga bryta stereotyperna könsroller och könsroller.

Sociala klasser/Socioekonomiska grupper

Begreppet *klass* betecknar hierarkiska och relationella skillnader mellan individer och grupper i ett samhälle. En klass kännetecknas av att individerna inom klassen besitter gemensamma objektiva livsbetingelser vilket leder till både strukturerade och systematiska olikheter.

En klass brukar ses som relativt öppen med en utbredd individuell och kollektiv social mobilitet.²⁶ Det har pågått en intensiv debatt inom den sociologiska forskningen huruvida begreppet klass är utdött eller ej. Förespråkarna har argumenterat för att klassbegreppet inte längre förklarar olikheterna i samhället. Skillnaderna mellan olika klasser har raderats ut och ersatts av bl.a. distinktioner baserade på livsstilsanknytning och kulturella fenomen.

Inom sociologin råder det dock fortfarande enighet om att det existerar hierarkiska relationer och strukturerade olikheter i dagens samhälle.²⁷

---

24 Wedin, Eva-Karin (2009), *Jämställdhetsarbete i förskola och skola*, Norstedts Juridik

25 Hirdman, Yvonne (2001), *Genus – om det stabila föränderliga former*, Liber

26 Sociologiskt lexikon

De flesta av dagens klassinfällsvinklar har antingen Marx eller Weber som sina huvudsakliga inspirationskällor. Klassbegreppet har oftast används i relation till det kapitalistiska produktionssättet så som det beskrivs av den marxistiska klassteorin. Denna teori definierar klasser utifrån deras förhållande till besittning/icke-besittning av produktionsmedel vilket i sin tur möjliggör tillägnande av merarbete. Grundtanken är att borgarklassen som besitter produktionsmedlen exploaterar och förtrycker arbetarklassen genom att tillägna sig själva det merarbete som arbetarklassen producerat. Denna klassmotsättning leder oundvikligen till konflikt och Marx teori är att den skulle sluta med en transformering av samhället.

Marx teori har fått utstå en hel del kritik som bl.a. handlat om att det utöver arbetarklassen och borgerskapet existerar andra viktiga grupper. Uppdelning inom klasserna kan också vara minst lika viktig som uppdelningen mellan klasserna.

Max Weber lade grunden för en annan slags klassanalys. Han menade att grunden för den sociala stratifieringen är multidimensionell och att bl.a. kön och ras också spelar en betydande roll. Enligt klassanalysen är klass en kategori eller grupp av människor som har liknande "livsmöjligheter". I jämförelse med Marx lägger Weber större vikt vid uppdelning inom klass och på empiriska förändringar i klassskillnaderna.

Bourdieu har fört arvet från både Marx och Weber vidare. Han försöker förklara varför arbetarklassens objektiva intressen inte nödvändigtvis måste omsättas i klassaktion eller klassmedvetande med hjälp av habitusbegreppet (en samhällsbestämd personlighet) Bourdieu menar att individer är placerade i ett socialt rum, och då det råder en koncentration av människor med liknande "livsmöjligheter" uppstår det också en teoretisk klass,

Bourdieu menar vidare att det kan finnas en rörelse från en teoretisk- till en praktisk klass. Denna beror dels på de symboliska strider som individerna inblandas i både individuellt och kollektivt och på att det sker en representation av klassen. Bourdieu relaterar klassbegreppet till existensbetingelser, livsstilar, smak och praktiker. Bourdieu definierar en klass som en grupp människor som är underkastade homogena existensbetingelser. De påtvingar i sin tur människor "homogena betingningar" samt producerar "system av homogena dispositioner" vilket "alstrar likartade praktiker" och smaker.²⁸ Det är sådant system som utgör en livsstil. En livsstil kan ses som ett särskiljande tecken, alltså något som upprätthåller åtskillnad eller en social distans mellan olika sociala klasser. I det långa loppet bidrar detta till att skapa olika livsvillkor och möjligheter.

Enligt Bourdieu handlar uppväxten om att tillägna sig eller investera i olika former av tillgångar, eller om man så vill formas av sina existensbetingelser. Ur detta sammanhang utvecklade han olika kapitalbegrepp. Ekonomisk kapital innebär ekonomiska tillgångar. Kulturellt kapital innebär tillgång till den legitima kulturen, högre utbildning och skolsystem. Socialt kapital innebär kontakter och förbindelser som kan vara av stor vikt i livet. Huruvida individen har tillgång till dessa kapital eller ej påverkar möjligheterna i livet. Dock innebär nödvändigtvis inte tillgång till

just en av kapitalformerna att man har tillgång till eller ens intresse av de övriga kapitalformerna. Med hjälp av olika former av kapitaltillgångar kan vi bättre förstå sociala klassers smak eller avsmak för olika livsstilar och praktiker.²⁹

Socioekonomiska grupper

Vi kommer alltså att undersöka ungdomars fritid utifrån kön, etnicitet och socioekonomiska grupper. Begreppet socioekonomiska grupper kräver en definition. Begreppet Socioekonomisk grupp har ungefär samma betydelse som social klass och placerar individer med liknande grad av utbildning, yrke och lön i en gemensam grupp. Graden av en individs utbildning, yrke och lön avgör vilken socioekonomisk grupp individen placeras i. Desto högre utbildning och lön desto högre upp i de socioekonomiska grupperna placeras man. Desto lägre utbildning och lön, desto lägre ner i de socioekonomiska grupperna placeras man. Syftet med detta är att kunna göra en socioekonomisk jämförelse där man jämför olika grupper av befolkningen utifrån deras materiella förutsättningar och resurser. Man delar in dem i olika sociala grupper eller klasstillhörighet och gör jämförelser mellan grupperna eller klasserna. Exempel på socioekonomiska grupper kan vara arbetare, tjänstemän och studerande. I denna uppsats kommer vi att göra en förenklad form av socioekonomisk indelning där vi placerar in ungdomarna i tre socialgrupper:

Socialgrupp 1

Till denna kategori räknas barn till högre tjänstemän och mellantjänstemän. T.ex. Jurist, läkare, psykolog etc.

Dessa ungdomar lever i familjer med, i jämförelse med lägre socioekonomiska grupper, goda ekonomiska förutsättningar. I jämförelse med de lägre socialgrupperna har dessa ungdomar större ekonomiska resurser att spendera på t.ex. fritidsaktiviteter. Det är samtidigt viktigt att betona att dessa ungdomar inte bara växer upp med goda ekonomiska förutsättningar, utan forskning har också kunnat konstatera att tillgångarna finns inom de sociala och kulturella områdena. Att föräldrarna har en hög utbildningsnivå betyder i regel att de bär med sig olika kulturella, ekonomiska och sociala tillgångar. En utbildning från en prestigefylld institution innebär också att de troligtvis har god kännedom om utbildningssystemet olika vägar vilket även gagnar deras barn.³⁰

Ungdomar påverkas av den socioekonomiska bakgrund de växer upp i och deras syn på omvärlden präglas av detta. Enligt Per Nilsson präglar social tillgänglighet och stor frihet för individen ungdomarna i de högre socioekonomiska skikten. Utveckling av den personliga identiteten och förverkligandet av jaget står i fokus. Att ha möjlighet välja mellan olika intressen efter eget tycke och smak gör att de upplever en slags frihet och kontroll över livet.³¹

---

29 Sociologiskt lexikon

30 Nilsson, Per., *Den allvarsamma fritiden*. 1994, sid 57.

31 Nilsson, 1994, sid. 61.

De sociala tillgångarna består också i ett nätverk av familj, släkt, vänner och kontakter som ungdomarna omges av. Deras familjers nätverk av kontakter utgör till stor del den miljö som ungdomarna växer upp och formas i. Att t.ex. ungdomarna träffar många människor i höga samhällspositioner och med långa höga utbildningar gör att de redan tidigt socialiseras in i denna sociala grupp.³²

Ett utmärkande drag för gruppen är den rationella planeringen av ungdomarnas tid. Både Skolan och fritiden ses som investeringar för framtiden. Fritiden ter sig ofta mycket välplanerad och ungdomarna sysselsätter sig med skolliknande aktiviteter på fritiden. Detta innebär att ungdomarna ägnar sig åt vad man inom fritidsforskningen kallar för instrumentella aktiviteter. Detta syftar på att ungdomarna på fritiden liksom i skolan måste underordna sig mål och ordning samt att det krävs koncentration, uthållighet och ett regelbundet deltagande för att kunna ta del av aktiviteten. Aktiviteterna är också oftast organiserade av vuxna. Exempel på aktiviteter är musikskola eller individuell idrott inom förening.³³ Detta är också exempel på vad vi kommer kalla ”att göra” aktiviteter senare i uppsatsen.

Beskrivning av socialgrupp 2; Lägre tjänstemän och arbetare

Föräldrar till ungdomarna inom Socialgrupp 2 är lägre tjänstemän eller arbetare. Exempel på yrken som vi placerade i denna grupp var vårdbiträde, grävmaskinist, elektriker, snickare, lastare, målare och tågkonduktör. Denna grupp är mindre ekonomiskt bemedlad och har lägre utbildningsnivå än socialgrupp 1. Enligt tidigare forskning så får detta konsekvenser i ungdomarnas liv och fritid.

Socialgrupp 2 är enligt Nilsson mer representerade där fritidsaktiviteterna utmärks av omedelbara lösningar och mål och där det är lättare att komma och gå när man vill. Det finns också en större frihet att välja själv vad man vill göra, man behöver inte underkasta sig ordningar. Forskningen kallar deras förhållningssätt till fritiden för expressivt vilket innebär att aktiviteterna inte kräver disciplin och uthållighet i samma grad som de inom socialgrupp 1 ägnar sig åt. Fritidsgård, parklek och Tv-tittande är exempel där ungdomar från socialgrupp 2 är starkt representerade enligt tidigare forskning. Detta kan kallas för ”att vara” aktiviteter i motsats till ”att göra” aktiviteter.

Ungdomar ur de lägre socialgrupperna har enligt Nilsson också ett mer kamratorienterat förhållningssätt. Det innebär att de inte betonar individen i samma stora omfattning som socialgrupp 1 gör utan i stället betonas gruppen. Detta kan ge uttryck i att socialgrupp 2 i större utsträckning engagerar sig i lagidrotter medan socialgrupp 1 i högre utsträckning sysslar med individuell idrott. Socialgrupp 2 besöker i mindre utsträckning vuxenkontrollerade aktiviteter som

---

32 Jönsson, Ingrid,, *Fritid, framtid, nutid*, Sid. 85.
33 Zetterberg, Olle,, *Fritid i ny tid*, 1998, Sid 26

t.ex. musikskolan på sin fritid. Det är mer förekommande att ungdomarna umgås på stan eller vistas på fritidsgårdar.

Socialgrupp 3; Arbetslösa, långtidssjukskrivna, pensionerade och studerande

Grupp 3 är svårare att definiera i ekonomisk mening. Inom gruppen har vi placerat in de ungdomar vars pappa är sjukskriven, pensionerad, arbetslös eller studerande. Alltså generellt sett, mer ekonomiskt utsatta personer. Det är rimligt att tro att dessa föräldrar har mindre ekonomiska medel att röra sig med några få undantag. Givetvis kan de förekomma att någon förälder som är pensionerad eller sjukskriven har haft eller har ett yrke som skulle placera denne inom en högre socioekonomisk grupp med ”bättre” ekonomiska förutsättningar.

Bland våra svaranden inom denna grupp var det ca 5 pappor inom varje kategori: arbetslös, studerande, sjukskriven och pensionär.

Ungdomar formas av den socioekonomiska miljö de växer upp i

Vad ungdomar gör på sin fritid och hur de värderar olika fritidsaktiviteter är inte enbart en fråga om den egna smaken, även om ungdomarna själva kan uppleva det så. De ekonomiska och sociala villkor d.v.s. föräldrars yrke, lön och utbildning som barnen växer upp i påverkar deras egna preferenser och val. Fritiden kan sägas utgöra en del av individens livsstil som formats av dessa villkor.³⁴

De systematiska olikheterna mellan sociala grupper beror på skilda uppfostring och utbildningsprocesser samt olika gruppers möjligheter att utöva en aktivitet utifrån ekonomiska resurser.

Enligt tidigare forskning är de högre sociala grupperna dominerande inom de offentligt subventionerade fritidsaktiviteterna, inte minst inom föreningsliv. Ulf Blomdahl har sammanfattat några skillnader bland elever i grundskolan som deltar i föreningar och de som inte gör det.

30 % av dessa ungdomar är med i en förening

Har ej tyska eller franska som tillval

Ingen av föräldrarna är aktiv i någon förening

Föräldrarna tycker inte det är viktigt att ungdomarna är aktiva i någon förening
Föräldrarna tillhör den lägsta socioekonomiska gruppen

93 % av dessa ungdomar är med i en förening

Har tyska eller franska som tillval

Båda föräldrarna är aktiva i någon förening

Föräldrarna tycker det är viktigt att medlemmar i någon förening

Föräldrarna tillhör någon av de högsta socioekonomiska grupperna³⁵

Metod

I vår empiriska undersökning har vi tittat på vad gymnasieelever i Uppsala stad har för syn på sin egen fritid, vad de är nöjda med och vad de saknar och hur detta står sig mot kommunens utbud och arbete för att skapa möjligheter till adekvata fritidsaktiviteter.

Vi har valt att skriva uppsatsen med en kvantitativ ansats för att få en generell bild av ungdomars fritid för att få ett resultat som speglar den bredare populationen av ungdomar i Uppsala. För att ta reda på detta har vi genomfört en enkätundersökning. Enkäten består av 22 frågor. De flesta frågorna i enkäten är slutna frågor med ett antal svarsalternativ som kryssas i. Ett fåtal frågor är öppna för att ungdomarna ska få möjlighet att utveckla och förklara sina tankar kring sin fritid. Med öppna och slutna frågor finns det både för- och nackdelar. Slutna frågor är mer begränsade och kräver att enkäten har en bredd som gör att svaranden har möjlighet att ge en heltäckande och sanningsenlig bild av sin fritid. Öppna frågor ger svaranden större möjlighet att uttrycka sig men det är sällan man får utförliga svar i öppna frågor och de svar man får är svåra att sammanställa till statistik då svaren fungerar som kvalitativa resultat snarare än kvantitativa. Frågorna i enkäten är utformade för att få reda på vad ungdomarna gör på sin fritid (endast legitima aktiviteter) och hur ungdomarna ser på sin fritid och mängd fritid. Det vill säga om de är nöjda eller inte. Enkäten har också frågor som utreder hur ofta ungdomar gör olika aktiviteter. En svårighet med att utforma enkäten var att begränsa mängden frågor, så att den inte skulle ta för lång tid att genomföra, och samtidigt ha tillräckligt med frågor för att kunna besvara våra frågeställningar. Insamlad data bearbetades i Spss – ett datorprogram för statistisk analys.

Vi har inte genomfört några intervjuer eller annan kvalitativ undersökning. Detta just för att resultatet från ett antal intervjuer inte skulle gå att generalisera till en större grupp ungdomar. Det skulle också vara väldigt tidskrävande att få ett urval som representerar våra perspektiv – genus, klass och etnicitet.

Insamlad data bearbetades i Spss – ett datorprogram för statistisk analys.

Genomförande av studien

Vid urvalet av dessa ungdomar har vi, via telefon och brev, vänt oss till lärare på olika gymnasieskolor i centrala Uppsala och i stadens utkanter med en förfrågan att få genomföra vår enkät. Vi fick möjlighet att genomföra vår enkät på tre av dessa; En skola i centrala Uppsala med många studieförberedande program som Natur- och Samhällsprogram, en skola i en av stadens yttre stadsdelar med yrkesförberedande program som Hotell och restaurang och en skola i staden med relativt stor andel elever med utländsk bakgrund. Då dessa skolor får väldigt många sådana förfrågningar har vi tacksamt tagit de erbjudanden vi fått för att kunna få in ett tillräckligt antal

enkäter, även om fördelningen av pojkar, flickor, klass och etnisk bakgrund inte nödvändigtvis helt motsvarar rådande förhållanden i kommunen.

Avgränsningar

När vi sammanställer resultaten kommer vi att ha perspektiven genus, social klass och etnicitet. Dessa faktorer är de som visat sig ha störst betydelse för ungdomars fritid i tidigare forskning.

Vi kommer inte studera huruvida kommunens fritidsutbud är likvärdigt för utsatta grupper som till exempel rörelsehindrade och andra handikapp. Detta vore givetvis mycket intressant och värdefullt att studera och det skulle kunna vara ett förslag till vidare forskning. Vi anser dock att vi inte har tid och utrymme för detta i denna studie.

Anledningen till att vi endast studerar ungdomar som går på gymnasiet, det vill säga ungdomar i åldrarna 16-19 år är att vi tycker detta är ett relevant åldersspann att studera då dessa ungdomar är i övergången mellan ungdoms- och vuxenlivet samt att Ungdomsstyrelsens utredning³⁶ visat att detta ofta är en missgynnad grupp när det gäller offentliga satsningar på kultur och fritid i förhållande till hela ungdomsgruppen. Vi har valt att studera ungdomars fritid i Uppsala då den aktuella forskningen ofta är riksrepresentativa eller begränsade till Sveriges större städer; Stockholm, Göteborg och Malmö.

Etiska aspekter

Vi har tagit hänsyn till de forskningsetiska principer som gäller vid humanistisk samhällsforskning enligt CODEX och Vetenskapsrådet³⁷ enligt följande:

Innan vår enkätundersökning genomfördes på gymnasieskolorna i Uppsala gick vi ut med skriftlig och muntlig information till de berörda skolklasserna och informerade om forskningsuppdragets syfte och att deltagandet var anonymt och frivilligt. För att säkra deltagarnas anonymitet har vi begränsat informationen om de skolor, klasser och ungdomar som deltagit i undersökningen. Då ingen av deltagarna var under 15 år behövdes inte samtycke från föräldrar.

---

³⁶ Ungdomsstyrelsen. *Fokus 06:4 – En analys av ungas kultur och fritid*. 2006. Sid 191.

³⁷ Vetenskapsrådet. Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.

Hur arbetar kommunen för att tillgodose ungdomar möjligheter till en värdefull fritid?

Uppsala kommun väljer att definiera fritid som den fria tid som man kan disponera och använda för att öka livskvalitet och välbefinnande. Syftet med Uppsala kommuns fritidspolitik är att medborgarna ska erbjudas ett fritidsutbud som är utvecklande och stimulerande såväl fysiskt och psykiskt, som socialt och kulturellt.³⁸

Det är främst Barn- och ungdomsnämnden och Fritids- och naturvårdsnämnden som ansvarar för fritidspolitikerna i Uppsala kommun. Vi kommer här att redogöra för hur de arbetar med fokus på aktiviteter och nöjen för äldre tonåringar.

Barn- och ungdomsnämnden

Barn- och ungdomsnämnden arbetar med förebyggande insatser till stöd för fritids-, kultur- och föreningsverksamhet inom kommunen. Detta stöd går huvudsakligen till fritidsgårdar, fritidsklubbar, frivillig musikundervisning, musikskolor, idrottsskolor och föreningar. Nämnden stödjer också ungdomars initiativ och drogfria ungdomsarrangemang.³⁹

Barn- och ungdomsnämnden i Uppsala skriver i *Uppdragsplan 2009-2012*⁴⁰ att det behövs ett varierat utbud av fritidsaktiviteter och nöjen i drogfria miljöer för äldre tonåringar och unga vuxna. De konstaterar i sin nulägesbeskrivning att det finns ett lokalt utbud av fritids- och kulturverksamheter i ett flertal stadsdelar och tätorter. De skriver också att brukare vid till exempel fritidsgårdar, fritidsklubbar och musikskolor anser att det finns goda möjligheter att utveckla sina intressen.

Uppsala genomgår en expansiv bostadsutbyggnad och därför ökar behovet av mötesplatser och fritidsverksamheter. Barn- och ungdomsnämnden ser utbudet av kultur och fritidsaktiviteter som ett viktigt varumärke för staden och menar i sin rapport att det behövs planering för att säkerställa att tillgängligheten till deltagande i fritids- och kulturverksamheten blir likvärdig i kommunens områden.⁴¹

För att ungdomar ska få tillgång till de nöjen och aktiviteter som erbjuds krävs det, enligt barn- och ungdomsnämnden⁴², att evenemangen är jämställda så att ingen missgynnas på grund av kön, att evenemangen är handikappsanpassade samt att evenemangen erbjuds främst då ungdomar har mest fritid, det vill säga på helgerna. För att kvalitetssäkra att dessa förhållanden i

---

38 Fritidspolitiskt program för Uppsala kommun, sid. 3.

39 Uppsala kommuns hemsida. Barn och ungdomsnämnden.

40 Barn och ungdomsnämnden Uppsala. Uppdragsplan 2009-2012. Kultur och fritid (IVE6.3)

41 Barn och ungdomsnämnden, Uppsala. Uppdragsplan 2009-2012. Kultur och fritid (IVE6.3)

Sid. 8.

42 Barn och ungdomsnämnden, Uppsala. Uppdragsplan 2008-2011. Kultur och fritid (IVE6.3)

det kommunala serviceutbudet upprättas och upprätthålls har man i rapporten *Uppdragsplan 2008-2011* tagit fram mål och övergripande åtgärder som ska styras och utvecklas med kontinuerlig kvalitetsredovisning.⁴³

För att kommunens serviceutbud ska stämma överrens med invånarnas efterfrågan har barn- och ungdomsnämnden två övergripande åtgärder för att säkerställa detta i kommunens politiska verksamhet. Dessa övergripande åtgärder lyder:

- Nämnden ska föra en dialog med medborgarna för att få behov belysta och synpunkter på nämndens prioriteringar och planerade beslut.
- Barnperspektivet ska stärkas i enlighet med Barnkonventionen och därmed stärks barnens rätt att få sina synpunkter beaktade i alla verksamheter som nämnden ger uppdrag till eller upphandlar.⁴⁴

Fritids- och naturvårdsnämnden

Fritids- och naturvårdsnämnden ansvarar för naturvård, parker, naturreservat, grön- och rekreationsområden, fritidsanläggningar samt idrotts- och föreningsfrågor. Nämnden ger också stöd till det fria och frivilliga föreningslivet i form av grundbidrag, aktivitetsstöd och ledarutbildningsbidrag. Nämnden ger också bidrag till samlingslokaler och till idrottsevenemang.⁴⁵

Nämnden skriver i sin uppdragsplan⁴⁶ att deras uppgift är att värna stadens grönstruktur, öka tillgängligheten till rekreation och naturupplevelser av hög kvalitet och skapa möjligheter till meningsfulla fritidsaktiviteter, som fler idrottsevenemang och nya arenor. Detta ska ske i samverkan mellan kommun, ideella föreningar och näringsliv.

Fritids- och naturvårdsnämnden arbetar aktivt för att förbättra dialogen med medborgarna i kommunen och försöker hitta nya sätt att göra dem delaktiga i planeringsprocessen. I nuläget har man bland annat öppna sammanträden, informationsträffar och möten med stadens invånare i samband med olika aktiviteter. Nämnden ska också träffa ungdomar i kommunen för att höra deras synpunkter och önskemål. Representanter från nämnden och förvaltningen ska även delta i Barnombudsmannens verksamhet i Uppsala.⁴⁷

I arbetet med barn och ungdomar lägger nämnden stor vikt vid folkhälsoarbetet då ohälsan hos denna grupp ökar. Nämnden anser att det är angeläget för kommunen att hitta rutiner för att kartlägga och förstå ungdomars önskemål och behov vilket är komplicerat då denna grupp är väldigt trendkänslig och ombytlig i val av utomhusaktiviteter. Hittills har man kommit fram till att behovet av spontanidrottsytor har ökat stort hos denna grupp samtidigt som dessa ytor blivit

---

43 Barn och ungdomsnämnden, Uppsala. Uppdragsplan 2008-2011. Kultur och fritid (IVE6.3) Sid. 3

44 Barn och ungdomsnämnden, Uppsala. Uppdragsplan 2008-2011. Politisk verksamhet (IVE6.1) Sid. 3

45 Uppsala kommuns hemsida. Barn- och naturvårdsnämnden.

46 Fritids- och naturvårdsnämnden, Uppsala Kommun. Uppdragsplan 2008-2011. Sid.2.

47 Fritids- och naturvårdsnämnden, Uppsala Kommun. Uppdragsplan 2008-2011. Sid.8.

färre i kommunen. Det ökade behovet säger man beror på att många ungdomar som ej är anslutna till den organiserade idrotten söker ytor för bland annat skateboard, rullskridskor, boule, beachvolley och fotboll.⁴⁸

Fritids- och naturvårdsnämndens Uppdragsplan 2009-2012 säger i stort sett samma mål och prioriteringar som de i Uppdragsplan 2008-2011. En skillnad i Uppdragsplan 2009-2012 är att man kan se en tydligare och mer konkret formulering kring mål som rör barn och ungdom. Till exempel skriver man att arbeten i stadsdelscentrum och stadsdelsparker ska få högre prioritet för att skapa fler mötesplatser med ett brett utbud för ungdomar.⁴⁹

---

48 Fritids- och naturvårdsnämnden, Uppsala Kommun. Uppdragsplan 2008-2011. Sid.12.

49 Fritids- och naturvårdsnämnden, Uppsala Kommun. Uppdragsplan 2009-2012. Sid.17.

Resultat

I detta kapitel redovisas undersökningens resultat. Först kommer enkätundersökningen olika delar presenteras utifrån perspektiven social klass, kön och etnicitet. Vi kommer att presentera varsin del och sedan kommer en gemensam avslutande diskussion kring dessa resultat.

Etnicitet/Ungdomar med utländsk bakgrund (Mikael)

I vår enkät frågade vi ungdomarna om de var födda i eller utanför Sverige och om deras föräldrar var födda i eller utanför Sverige. Vi fick en ganska jämn fördelning här. 43 av ungdomarna är födda i Sverige och 30 av ungdomarna har någon form av utländsk bakgrund. För de ungdomar som är födda utanför Sverige har föräldrarna utländsk bakgrund förutom i ett fall. I det här kapitlet kommer jag se på om dessa grupper skiljer sig i vad de gör för aktiviteter, vad de har för mötesplatser och vad de har för syn på sin fritid.

Mängd fritid

I den forskning och litteratur vi tagit del av kring fritid konstateras det ofta att fritiden har fått betydligt mer plats i människors liv idag jämfört med tidigare generationer. Det konstateras och märks också tydligt att fritiden har fått ett mycket högre värde än tidigare och ses som en vital del i ungdomars uppväxt och utveckling. Vi frågade därför ungdomarna om de ansåg att de hade tillräckligt med fritid.

Ungdomarna med svensk och utländsk bakgrund visade sig ha väldigt lika syn på detta. Cirka hälften av de födda i Sverige och de födda utomlands, 51 respektive 48 procent, anser att de har för lite fritid och resterande, 49 respektive 45 procent, anser att de har lagom mycket fritid. Ingen av de födda i Sverige och endast två av ungdomarna födda utomlands ansåg att de hade mer fritid än nödvändigt.

Efter att ha varit ute på några skolor upplevdes de här svaren inte som speciellt förvånande. Det var flera ungdomar på skolorna som sa att de hade så mycket läxor och press i skolan att fritiden tyvärr fick en låg prioritet. I en av klasserna jag genomförde enkäten i började flera elever småskratta när jag sa att jag undersökte ungdomars fritid. ”Vilken fritid?” utbrast en av eleverna. Läraren förklarade att bristen på fritid var något eleverna ofta pratade om i klassen.

Att många ungdomar anser att tidsbrist är en avgörande för hur de upplever sin fritid visar sig även i andra frågor i enkäten. Vi frågade eleverna om de var intresserade av någon fritidsaktivitet som fanns i deras närhet men som de ändå inte gjorde. Hela 88 procent av ungdomarna födda i Sverige svarade ja på frågan och 68 procent av dessa uppgav orsaken till att inte utföra aktiviteten var tidsbrist. För ungdomar födda utomlands var det inte lika stor del men inte långt ifrån. 83

procent uppgav att de var intresserade av att göra någon aktivitet som fanns i dess närhet och 56 procent av dem gjorde det inte på grund av tidsbrist.

Av de som angett att de har för lite fritid är det ungefär en tredjedel som har extrajobb på kvällar och/eller helger vilket kan vara en bidragande faktor. Extrajobb är något vanligare bland ungdomar som är födda utanför Sverige enligt vår undersökning – 34 procent jämfört med 24 procent av gruppen ungdomar födda i Sverige.

Kännedom om kommunens utbud av fritidsaktiviteter

Eftersom Uppsala är en relativt stor stad i Sverige finns det av naturliga skäl ett relativt stort utbud av fritidsaktiviteter. Efter att ha studerat utbudet närmre, vilket beskrivs utförligare i tidigare kapitel, ser man att kommunen erbjuder många olika aktiviteter för många olika intressen både när det gäller institutionaliserade aktiviteter som fritidsgårdar, idrottsträningar och föreningar och arenor för mindre organiserade och mer spontana fritidsaktiviteter som parker, elljusspår, grönområden och framför det utbud som erbjuds av kommersiella företag som internetcaféer, biografier, golfbanor, shoppingcentrum och mycket annat. För att kunna ta del av dessa aktiviteter krävs det ju såklart att man känner till dem. Att lära sig vad som erbjuds borde vara särskilt svårt för dem med utländsk bakgrund, speciellt om man inte kan språket. En nyinflyttad svensk som kommer från en annan ort är det kanske inte heller helt lätt men det går enkelt att fråga jämnåriga, man kan gå in på kommunens hemsida och läsa om deras utbud och läsa i tidningar. Dessutom har de, i och med sin uppväxt, en stor kännedom om det svenska samhället och dess kultur vilket ger dem en större förförståelse. Kommer man från ett annat land med en annan kultur med ett helt annat språk har man inte dessa förutsättningar. Innan man har lärt sig språket blir det också svårt eller omöjligt att delta i många aktiviteter.

Av de ungdomar med utländsk bakgrund som svarat på enkäten har de allra flesta bott i Uppsala och i Sverige i flera år och hunnit bli duktiga på det svenska språket.

Vad gäller kännedom om fritidsaktiviteter i ungdomarnas närhet visar våra resultat att det faktiskt skiljer mycket mellan ungdomar födda i Sverige och ungdomar med utländsk bakgrund.

Diagram 1. Ungdomars syn på sin kännedom om fritidsutbudet i deras närområde i Uppsala kommun.

I den vänstra stapeln ser vi hur stor del i procent som svarat att de har ganska bra kännedom eller väldigt bra kännedom om vad för fritidsutbud de har tillgång till. I den högra stapeln ser vi hur stor del i procent som har svarat att de har ganska dålig kännedom eller väldigt dålig kännedom.

Det framgår tydligt att en majoritet av de som är födda utanför Sverige anser att de har dålig kännedom om utbudet, medan en majoritet av de som är födda i Sverige anser att de har bra kännedom om utbudet.

I båda grupperna var det väldigt få som ansåg sig ha väldigt bra kännedom om utbudet. 9.5 procent av ungdomarna födda i Sverige och 6.7 procent av ungdomarna födda utanför Sverige. Mer anmärkningsvärt är att 50 procent av ungdomar födda i Sverige anser att de har ganska bra kännedom men för ungdomar födda utomlands är det endast 23 procent som anser sig ha ganska bra kännedom, 50 procent som anser sig ha ganska dålig kännedom och 20 procent som anser sig ha väldigt dålig kännedom.

Förutom språkliga och kulturella barriärer kan även var man bor spela roll för ungdomarnas aktivitetskännedom. Det mesta av utbudet är tillgängligt i centrala delarna av Uppsala, speciellt de som erbjuds av kommersiella företag. Även kommunens utbud finns i störst utsträckning i de centrala delarna även om kommunen arbetar för att det ska finnas organiserade idrottsaktiviteter, shoppingmöjligheter och grönområden i alla stadsdelar.

Vår undersökning visar att det är få i gruppen med utländsk bakgrund som bor i Uppsalas centrala delar och över 70 procent bor i Uppsalas utkanter, framför allt i Gottsunda och Stenhagen, vilket gör att de kanske inte lika lätt och ofta kommer i kontakt med utbudet i de centrala delarna. Betydligt större del av ungdomarna födda i Sverige bor i Uppsalas centrala delar som Centrum, Luthagen och Fålhagen. I denna grupp är de också betydligt fler som bor utanför Uppsala i små grannbyar eller på landsbygden. Denna grupp anser dock att de har väldigt bra eller ganska bra kännedom om fritidsutbudet.

Hur mycket av ungdomarnas intressen finns att göra

Vi har tidigare beskrivit hur kommunen arbetar för att alla stadsdelar och områden i Uppsala ska ha en jämn och bred tillgång på aktiviteter och vilka ansvarsområden de olika nämnderna har för att verkställa detta. Det man där kommenterade var att det Uppsalas snabba tillväxttakt och utbyggnad gjort att man ligger efter i den avsikten. Framför allt är det enligt nämnderna spontanidrottsytor som i dagsläget inte uppfyller behovet.

Som vi såg i förra kapitlet var det en stor majoritet av ungdomarna med utländsk bakgrund som ansåg att de hade dålig kännedom om fritidsutbudet. Som en följdfråga till detta fick ungdomarna svara på hur mycket av det de är intresserade av som finns att göra där de sedan kunde ge konkreta exempel på om det fanns någon specifik aktivitet de saknade. I diagrammet nedan ser vi hur de svarat.

Diagram 2. Diagrammet visar vad ungdomar med utländsk bakgrund och ungdomar födda i Sverige anser om tillgången av fritidsaktiviteter som de är intresserade av.

Resultatet visar att en majoritet anser att det finns väldigt mycket eller ganska mycket aktiviteter som stämmer överrens med deras intressen. Det är endast 4 respektive 10 procent som anser att det finns mycket lite att göra. De visar på att kommunens utbud stämmer överrens med ungdomarnas efterfrågan för denna grupp. Det var inte någon större skillnad mot de födda i Sverige. En något större del av ungdomarna födda utomlands ansåg att det fanns väldigt mycket att göra och en större andel bland ungdomarna födda i Sverige ansåg att det fanns ganska mycket att göra.

När gymnasieeleverna fick möjlighet att ange aktiviteter som de saknade var det inte så många som skrev något trots att kunde ge tre exempel, så det gick inte att se om det fanns något som var starkt genomgående för gruppen. Det var några av de med utländsk bakgrund som efterfrågade läxhjälp på fritiden. Det tog de också upp med mig när jag genomförde enkäten. De förklarade att de tidigare haft den möjligheten att gå till en lokal som hade läxhjälp för invandrare där det fanns frivilliga lärarstudenter och lärare som kunde hjälpa till men att det nu hade försvunnit vilket gjorde det svårare för dem att hänga med i det höga tempot i skolan.

Fem personer med utländsk bakgrund skrev att de saknade en fritidsgård. Det verkade inte som att de inte i nuläget hade tillgång till en fritidsgård utan skrev till exempel att det skulle vara en stor fritidsgård dit fler personer från hela Uppsala skulle lockas eller att det skulle vara längre öppettider på helgerna.

Vanligaste mötesplatserna

På fritiden, kanske speciellt under lov och helger, är det såklart många som väljer att träffas och göra saker med sina vänner. Vi frågade därför ungdomarna var de oftast träffas. De kunde välja på ett antal alternativ och även ge egna exempel.

De var fyra mötesplatser som stod ut lite extra både bland ungdomar födda i Sverige och bland de med utländsk bakgrund. Det var hemma hos varandra, utomhus, på internet och på en idrottsplats. Fördelningen mellan grupperna skiljde sig dock markant åt på de allra vanligaste mötesplatserna. I gruppen ungdomar födda i Sverige var det 74 procent som uppgav att en av den vanligaste mötesplatsen var att träffa vänner hemma hos någon och var därför överlägset det mest populära alternativet. I gruppen med utländsk bakgrund var det 33 procent som svarade att träffa kompisar hemma hos någon som en av de vanligaste mötesplatserna.

Den vanligaste mötesplatsen bland ungdomar med utländsk bakgrund är enligt våra resultat att träffas utomhus. Några av dem tillade att de träffades ”på stan”. Andra plats var att träffas hemma hos någon och tredje till fjärde plats var det jämnt men att umgås över internet kom före att träffas på en idrottsplats.

Att träffas på en fritidsgård var det bara tre stycken som kryssat i vilket var aningen förvånande då det är något som ofta kommit fram i andra frågor och det är något både kommunen och olika föreningar arbetar med i Uppsala. Att träffas på fritidsgårdar inte fick något genomslag alls här som en av de vanligaste mötesplatserna behöver dock inte innebära att

ungdomarna inte träffas där, eller på andra mötesplatser, utan kanske bara mer sällan då ungdomarna nu bara fick ange deras två vanligaste mötesplatser i enkäten. Tittar man på de undersökningar Ungdomsstyrelsen gjort ser man också att besök vid ungdomsgårdar sjunker kraftigt med stigande ålder och är betydligt vanligare bland ungdomar i åldrarna 13 till 15 år.

Att internet idag är en vanlig och väldigt populär mötesplats blir mer och mer givet i samhället och det märks även i våra resultat. Det är oklart vad dessa nya mötesplatser får för konsekvenser för ungdomars sociala utveckling och det är något som diskuterats i andra undersökningar kring ungdomars fritid. I ett aktuellt doktorandprojekt⁵⁰ diskuterar man dessa frågor och frågar sig hur internet som ett ”socialt tonårsrum” påverkar ungdomar jämfört med organiserad idrottsträning som automatiskt för med sig latenta funktioner som social träning, laggemenskap, moraluppfattningar och mycket annat även om personens avsikt till exempel är att få bättre hälsa, kondition och styrka. Dessa andra funktioner är inte alls lika givna när ungdomar umgås över helt oreglerade mötesplatser som internet.

Vanligaste aktiviteterna

I vår enkät har vi försökt få fram vilka fritidsaktiviteter som ungdomar gör. Ungdomarna har fått kryssa i hur ofta de gör olika aktiviteter som vi baserat på det utbud vi studerat i Uppsala kommun. Jag kommer här redogöra för de fritidsaktiviteter som är vanligast för ungdomar med utländsk bakgrund och se om det finns några intressanta skillnader mellan denna grupp och ungdomar födda i Sverige.

Här nedan följer en tabeller som i rangordning visar vilka aktiviteter som görs mest frekvent. Det vill säga vilka aktiviteter ungdomarna gör regelbundet – varje dag eller varje vecka.

När man studerar dessa resultat kan man tänka på att det nödvändigtvis inte är intresset för aktiviteten som är helt avgörande. Något som givetvis också är av stor betydelse är hur pass lättillgänglig aktiviteten är. Vissa aktiviteter finns gratis att tillgå i hemmet medan andra kan ligga långt bort, kosta pengar och kräva fler deltagare etcetera. Jag kommer därför börja med att visa de aktiviteter som kan göras enkelt i till exempel det egna hemmet och sedan se på de aktiviteter som kräver mer organisation. Vi kallar dem här enkla och organiserade. I de fall där aktiviteter ligger på samma andel i procent ser vi på hur många som gör aktiviteten mer sällan i förhållande till aldrig.

Tabell 1. Enkla fritidsaktiviteter

Surfa på internet	90 %	90 %
Ta det lugnt/slappa	87 %	83 %
Läsa	73 %	57 %
Chatta	73 %	88 %
Titta på Tv	73 %	83 %
Umgås med familj	60 %	83 %
Dataspel/Tv-spel	43 %	34 %
Kreativt skapande	13 %	12 %

Tabell 1. Andel ungdomar med utländsk bakgrund och ungdomar födda i Sverige som regelbundet genomför specifika fritidsaktiviteter. Det vill säga varje dag eller någon gång i veckan.

Surfa på internet är som vi ser i tabellen det som flest ungdomar gör regelbundet. Nästan samtliga av dessa kryssade i att det surfade på internet dagligen. Även att ta det lugnt och koppla av var något nästan alla gjorde dagligen.

Att läsa, chatta och titta på tv var väldigt jämna bland ungdomar med utländsk bakgrund. Vad gäller läsningen rör det litteratur och tidningar som man inte läser på internet och utanför skoltid. Som vi ser i tabellen är det betydligt färre ungdomar födda i Sverige som anger att de läser regelbundet. Att chatta på internet visar sig också vara väldigt vanligt vilket kan jämföras med vad vi såg i tidigare kapitel om ungdomars mötesplatser att ungefär 30 procent av ungdomarna födda utanför Sverige såg internet som en av deras två vanligaste mötesplatser med kompisar.

Tv:n som också är en vara en vanlig fritidssysselsättning får hård konkurrens av internet som nu också blir ett allt vanligare medium för att se på film, tv-serier och på senare tid även de flesta tv-program.

Först på sjätte plats kommer aktiviteten att umgås med familjen och det är 60 procent som gör detta varje dag eller varje vecka bland ungdomar med utländsk bakgrund. Det innebär att 40 procent av denna grupp svarar att de umgås med sin familj sällan eller aldrig. Bland ungdomar födda i Sverige är det betydligt vanligare att man umgås med familjen på fritiden och 83 procent uppger att man gör detta regelbundet.

Dataspel och Tv-spel är också en mycket vanlig fritidsaktivitet och tittar man på det kommersiella utbudet av detta så förstår man att det finns en stor marknad och en stor

efterfrågan av detta. Även Ungdomsstyrelsen har i sina undersökningar om ungdomars fritid har kommit fram till att det är en av de vanligaste aktiviteterna. Att spela tv- och datorspel är till exempel vanligare än att titta på tv, chatta med kompisar och föreningsidrotta.⁵¹

Organiserade fritidsaktiviteter

Här kommer jag redovisa för de aktiviteter som man inte kan göra i sitt eget hem och vanligtvis inte ensam, utan aktiviteter som kräver mer eller mindre planering och organisation med andra personer. Eftersom dessa aktiviteter ofta kräver mer tid och andra resurser kommer jag här ta mer hänsyn till de som gör aktiviteten mer sällan vilket innebär någon gång i månaden eller några gånger per år. Eftersom dessa aktiviteter skiljer sig mycket mellan regelbunden och mer sporadisk blir resultaten lite svåra att tolka och rangordningen av vilka aktiviteter som är vanligast ser lite annorlunda ut beroende på vilka resultat man studerar. Här rangordnas aktiviteterna främst efter hur många som regelbundet genomför aktiviteten men även på hur många som totalt sett har flest användare.

Tabell 2. Organiserade aktiviteter.

Hälsa på kompisar	40 %	53 %	71 %	40 %
Motionera i klubb	50 %	12 %	43 %	19 %
Restaurang/pub	27 %	53 %	12 %	84 %
Gå på café	26 %	50 %	23 %	66 %
Gå på gym	30 %	33 %	36 %	45 %
Spela instrument	33 %	23 %	38 %	14 %
Motionerar utan klubb	20 %	47 %	48 %	29 %
Privata fester	7 %	73 %	31 %	60 %
Gå på bio	7 %	83 %	2 %	85 %
Besöka parker	13 %	70 %	12 %	70 %
Besöka fritidsgård	17 %	30 %	5 %	19 %

I tabellen ser vi att den vanligaste fritidsaktiviteten är att hälsa på sina kompisar om man även räknar dem som gör det någon gång i månaden eller några gånger per år. Det är dock inte så överlägset vanligt som det är bland ungdomar födda i Sverige där hela 71 procent svarar att de regelbundet, det vill säga varje dag eller varje vecka, hälsar på hemma hos vänner på sin fritid.

Resterande 29 procent gör detta varje månad eller några gånger per år. Resultaten såg liknande ut i frågorna kring ungdomarnas mötesplatser.

Som näst mest regelbunden aktivitet har vi satt aktiviteten motionera i klubb som har en relativt stor del regelbundna personer men ganska liten andel som sällan gör detta, vilket är helt naturligt då de i flesta fall rör sig om idrottsaktiviteter med regelbundna träningar.

Med på listan för de vanligaste fritidsaktiviteterna finns också andra idrottsaktiviteter som att träna på gym och motionera fast då inte i någon förening eller klubb utan till exempel springa i naturen och i elljusspår, hyra tennis- och badmintonbanor eller kanske simma i något av Uppsalas badhus. Sammanslaget kan man se att de flesta utövar någon form av motionsträning eller idrott mer eller mindre regelbundet. Det är även ett fåtal som ägnar sig åt ridsport.

Inom motion i klubb eller förening var det något vanligare bland ungdomar födda utanför Sverige än ungdomar födda i Sverige – 50 respektive 43 procent. Ingenting man rakt av kan dra någon direkt slutsats av men värt att notera då resultat i andra studier visat att barn med utländsk bakgrund ofta söker sig till föreningsidrott. Inom motion utanför klubb var det en tydligare skillnad där nära 48 procent av ungdomarna födda i Sverige svarar att det gör detta regelbundet, jämfört med 20 procent för ungdomar med utländsk bakgrund. I en sådan här liten undersökning kan man inte heller här dra några säkra slutsatser men det är värt att notera att invandrargrupper oftare söker sig till organiserad idrott och lagidrott snarare än spontanidrott.

För att gå från hälsosamma fritidsaktiviteter till något kanske inte alltid lika nyttigt har vi frågat om ungdomarnas festvanor.

Att gå på privata fester är inte alls något som ungdomarna med utländskt ursprung gör regelbundet, endast sju procent. Däremot är det något som det flesta, 73 procent, gör någon gång i månaden eller någon gång per år. Det var vanligare bland de ungdomar som är födda i Sverige att gå regelbundet på privata fester. 31 procent av denna grupp går på en privatfest minst en gång i veckan.

Att gå på offentliga fester är det ingen som gör regelbundet. Alltså fester som till exempel anordnas av fritisgårdar, volontärer eller Ungdomens hus i Uppsala, dit alla som vill, inom ett visst åldersspann, får komma. Anledningen till att ingen gör detta mer regelbundet är att det inte finns sådana evenemang att gå på varje vecka.

Skillnaden på privata och offentliga fester är, förutom det uppenbara att privata fester blir en mer sluten grupp, att offentliga fester har insyn från vuxenvärlden och ska garantera drogfria miljöer medan privata fester troligen oftast är helt slutna från insyn av vuxna och regler som nykterhet och öppettider.

I diagrammet på kan vi se hur det skiljer sig mellan privata och offentliga fester och även se att det skiljer sig något mellan ungdomar med utländskt ursprung och ungdomar födda i Sverige. Speciellt att det är betydligt vanligare att ungdomar födda i Sverige oftare går på privata fester.

Diagram 3. Nyttjande av offentliga och privata fester.

Att gå på bio visar sig också vara en vanlig aktivitet bland ungdomar med utländsk bakgrund som går något mer frekvent än ungdomar födda i Sverige. Inte varje vecka men de flesta går någon gång i månaden eller några gånger per år. Då jag arbetat som kiosk- och kassabiträde på biograferna SF filmstaden och Spegeln i Uppsala under de fem åren jag studerat har jag kunnat följa upp och nedgångar i ungdomars biobesök. För några år sedan var det stora krissignaler i företaget om att bios tid var förbi och det pratades mycket om att nedladdning av film och streaming på internet skulle locka bort många besökare och framför allt tonåringar. Dessa skräckscenarios, som vi kallade dem, stämde dock inte alls utan denna målgrupp går mer på bio och slår många besöksrekord. Detta kan dels bero på den nya 3D-tekniken som Uppsala var en av de första städerna i Sverige att införskaffa vilket har lockat många besökare

Frågan hur ofta man besöker parker i Uppsala väckte en hel del fnitter i de klasser vi genomförde enkäten. Detta kan väl dels bero på att parker alltid varit en träffpunkt där minderåriga träffas för att dricka alkohol men det var också flera som påpekade att de inte såg parkbesök som en direkt aktivitet och att det bara lät lite fånigt. Anledningen till att vi tog med denna aktivitet berodde på att det väldigt tydligt i kommunens arbete att alla i Uppsala ska ha tillgång till parker i sin stadsdel för avkoppling och andra spontana fritidsaktiviteter. Det visade sig i alla fall till slut att de flesta ungdomarna faktiskt besöker parker mer eller mindre regelbundet och bland ungdomar födda utomlands var det knappt 17 procent som svarade att de aldrig besöker stadens parker.

Att besöka fritidsgårdar var vanligare bland ungdomar födda utomlands vilket vi ser i digram 4 här nedan.

Diagram 4. Andel som regelbundet och sällan besöker fritidsgårdar i Uppsala.

Som vi ser är det fler ungdomar med utländsk bakgrund som går både regelbundet, varje dag eller varje vecka, och fler som går mer sällan, varje månad eller några gånger per år. Det är ungefär hälften av denna grupp som aldrig går till fritidsgårdar. Bland ungdomar födda i Sverige är det över 75 procent som aldrig går till fritidsgårdar.

Att gå på café kom också fram som en av de vanligare fritidsaktiviteterna vilket inte är konstigt med tanke på att Uppsala har så många caféer. Det var något fler ungdomar födda i Sverige som regelbundet går på café. Men om så är fallet beror det nog främst på att många i denna grupp bor mer centralt i Uppsala där de flesta caféer är belägna.

Att spela instrument på fritiden hade liknande resultat. I Uppsala finns många möjligheter att ta musiklektioner, spela i band eller delta i musikföreningar med mera. Däremot vet vi inte i hur stor utsträckning de svarande utnyttjar dessa tjänster utan de kan vara en stor eller liten del av dessa som spelar instrument hemma och lär sig på egen hand eller med hjälp av någon i familjen.

Deltagande i någon form av förening var det en klar minoritet som gjorde bland ungdomar med utländsk bakgrund. Endast 13 procent gör det regelbundet och 26 procent för det sällan vilket inte är så mycket om man ser till det utbredda föreningslivet i Uppsala. Det skulle dock behövas en tydligare undersökning kring detta för att få en klar bild av hur det ser ut.

Slutsatser

Våra resultat visar att en stor del av ungdomarna med utländsk bakgrund anser att de har för lite fritid. Det var dock inte någon stor skillnad mot ungdomarna födda i Sverige. Om vi ser till ungdomarnas kännedom om fritidsutbudet var det betydligt större skillnader då en stor majoritet av de med utländsk bakgrund ansåg att det hade dålig kännedom och en klar majoritet av de födda i Sverige ansåg sig ha bra kännedom.

Både bland ungdomarna med svensk och med utländsk bakgrund fanns det ett rätt så stort missnöje med kommunens utbud men en majoritet anser att det finns ganska mycket eller väldigt mycket att göra på fritiden. Många säger att de saknar någon aktivitet men få väljer att ge exempel på vad de saknar.

Om kommunens utbud motsvarar efterfrågan blir svårt bara svara ja eller nej på. Ju mer man gräver i saken märker man att svaret har en större komplexitet. Visst är det många som säger att de saknar aktiviteter och att de har för lite fritid men då det är få som uppger exempel på vad de saknar är det mycket svårare för kommunen att veta vad som behövs. I gruppen med ungdomar födda utomlands är det dock tydligt att mer information behövs för att göra ungdomarna medvetna om vilka möjligheter de har. Om ungdomarna sedan väljer att inte delta i någon organiserad aktivitet måste såklart vara upp till var och en men det är samhällets ansvar att föreslå och bjuda in till bra aktiviteter.

En intressant skillnad som resultaten visade var att ungdomar med utländsk bakgrund umgås mindre med familjen och umgås mindre hemma hos kompisar på fritiden och att många av dessa svarar att de umgås utomhus eller på stan. Vi såg också att ungdomar födda i Sverige mer regelbundet går på privata fester och att ungdomar med utländsk bakgrund i betydligt större utsträckning besöker kommunens fritidsgårdar.

Internet kom fram som en väldigt vanlig fritidsaktivitet och mötesplats för ungdomar. Vad det för med sig för konsekvenser är oklart men säkert är det både för- och nackdelar. Det beror också på om internet blir en aktivitet utöver andra aktiviteter eller ersätter en eller fler aktiviteter. För ungdomar med utländsk bakgrund kan man till exempel se fördelar som att det blir enklare för dem att ta kontakt med ungdomar i sin egen ålder, både i Sverige och i sina hemländer. Men tar det tid från en annan aktivitet, till exempel att delta i ett fotbollslag, kan personen gå miste om en hel del faktorer som gör det enklare att komma in i ett nytt samhälle.

Vissa skillnader fanns det i ungdomarnas idrottsvanor. Ungdomar med utländsk bakgrund söker sig oftast till organiserad idrott och lagsport och ungdomar födda i Sverige är mer jämnt

fördelade över organiserad förenings- och klubbidrott, spontanidrott och gym. Om dessa resultat motsvarar verkligheten är svårt att säga och det finns inte så mycket forskning att luta sig mot. I flera studier som gjorts anses gruppen utrikesfödda som för liten urvalsgrupp för att vara särskilt pålitlig och även om intressanta jämförelser gjorts ser man samtidigt att kön och bostadsort spelare stor roll för ens val av idrottsaktiviteter. En undersökning gjord av Ungdomsstyrelsen visar att utlandsfödda pojkar spontanidrottar flitigt men utlandsfödda flickor gör det mycket sällan.⁵²

Genus och fritid (Mikael)

Vi kommer nu att redogöra för hur våra resultat ser ut ifrån ett genusperspektiv. Jag kommer se om de pojkar och flickor som deltagit i vår undersökning har en liknande syn på sin fritid och om det finns några intressanta skillnader. Vi fick en jämn fördelning mellan pojkar och flickor. 36 pojkar och 36 flickor.

Mängd fritid

Det är bara en pojke och en flicka i undersökningen som anser att de har mer fritid än nödvändigt. En svag majoritet av pojkarna, 53 procent, anser att de har lagom med fritid. Bland flickorna däremot är det en majoritet av flickorna, 56 procent, som anser att de har för lite fritid. Tittar man på aktiviteter som ungdomarna är intresserade av men inte gör visar det sig att 60 procent av flickorna inte gör en viss aktivitet de vill göra på grund av tidsbrist. Även bland pojkarna hade många *tidsbrist* som skäl men det var mer utspritt bland andra orsaker, framför allt att en aktivitet var för dyr.

Om det nu är så att i genomsnitt fler flickor än pojkar anser att de har för lite fritid kan man ju spekulera i vad det kan bero på. Tittar man på forskning och statistik från Skolverketⁱ visar det sig att flickor i genomsnitt har bättre betyg än pojkar i alla ämnen på gymnasiet. Flickor anses också vara mer ambitiösa, drivande och motiverande än pojkar och börjar tidigare i livet göra långsiktiga planer för framtiden vilket gör att de pressar sig själva hårdare under grundskole- och gymnasieåren. Uppsala Nya Tidning genomförde 2008 en enkätundersökning på gymnasieskolorna i Uppsala och fick resultatet att 60 procent av flickorna och 22 procent av pojkarna ofta eller nästan hela tiden kände sig stressade.ⁱⁱ Undersökningen visade också att en stor del av flickorna ansåg att de led av ångest, oro och sömnbesvär. Sådana här problem gör att fritiden kan bli lidande. Att ha en givande och utvecklande fritid måste vara i princip omöjligt om

man nästan hela tiden upplever oro och stress över att hinna med allt och högprestera i skolan på sidan om. Anledningar, som nämns i ovanstående exempel, varför pojkar inte har dessa problem i samma utsträckning är att de dels inte ställer lika krav på sig själva, dels att de inte har lika höga förväntningar på sig från lärare men även att de inte har lika mycket struktur och rutiner i sina liv vilket gör att de inte reagerar lika hårt om någonting inte fungerar som det är tänkt. Att jobba extra på kvällar och/eller helger kan också vara en fritidsbov och av de som ansåg att de hade för lite fritid var det över 40 procent av pojkarna och 30 procent av flickorna som hade extrajobb.

När vi kontaktade skolor i Uppsala för att få komma och genomföra enkäten var det flera lärare som tackade nej med just anledningen att eleverna redan var för stressade av allt skolarbete och skulle reagera negativt på att fylla i en enkät under skoltid.

Kännedom om kommunens utbud av fritidsaktiviteter

I förra kapitlet såg vi att flickor anser i högre grad än pojkar att de har för lite fritid. Trenden fortsätter om vi ser på vilken kännedom de har om kommunens fritidsutbud. Diagram 5 här nedan visar att det pojkar är betydligt mer medvetna om vilka valmöjligheter de har än flickor.

Diagram 5. Aktivitetskännedom. Pojkar respektive flickor.

Med tanke på att skillnaden är så pass stor med avseende på hur man upplever sig känna till fritidsutbudet är det intressant att studera. Om det nu är så att pojkarna i Uppsala faktiskt har bättre kännedom på fritidsutbudet än vad flickorna har, kan man fråga sig vad det beror på. Kanske är det så att flickorna som i större grad anser sig ha för lite fritid inte har haft tid och intresse att sätta sig in i utbudet. Kanske beror det på att kommunens fritidsutbud är mer lockande för pojkar. När vi sedan ser på vilka aktiviteter pojkarna och flickorna gör kanske vi finner ledtrådar som kan bidra till en förklaring. Vi börjar med att se om det finns några skillnader i hur mycket av deras intressen som ungdomarna anser tillgängligt i fritidsutbudet.

Hur mycket av ungdomarnas intressen finns att göra

Som jag misstänkte skulle resultaten från fritidsmängd och utbudskännedom även synas på de här resultaten kring hur mycket av ungdomarnas intressen som finns tillgängligt i deras närområden. Resultaten i vår enkät visar 25 procent av pojkarna anser att det finns väldigt mycket av deras intressen att göra. Motsvarande siffra för flickorna är så lite som 5,5 procent.

Diagram 6. Hur mycket av ungdomarnas intressen finns att göra. Kön.

Nu var det ju inte så många som specificerade vad de saknade för aktiviteter. Lärarna på en av skolorna förklarade dock att eleverna ofta sagt att de längtar efter att få tillgång till Uppsalas tretton studentnationer som man får tillgång till när man studerar vid universitet. Dessa nationer erbjuder alla möjliga aktiviteter som café, pub, restaurang, fester, nattklubbar, idrottsaktiviteter och mycket mer till låga priser.

Om det skulle vara så som vår undersökning visar, att flickor i Uppsala saknar fler aktiviteter än pojkarna kan man fundera på vad det beror på och vilka aktiviteter det kan vara.

Tidigare forskning visar att flickor har större benägenhet att svara att de saknar fritidsaktiviteter och att det finns för lite att göra på fritiden. Ungdomsstyrelsen konstaterar i en undersökningⁱⁱⁱ flickor generellt har mindre att göra och är mer kritiska till utbudet. Man kommer dock inte fram till många konkreta orsaker till vad detta beror på. Anledningen till detta säger man är att som är missnöjda med utbudet också har svårare att säga vad de saknar, antingen för att de inte vet eller för att de inte vill säga. De som är nöjda med utbudet nämner oftare vad de har för önskemål. Ett samband som ungdomsstyrelsen hittat är att den kvinnliga representationen i kommunstyrelsen är direkt kopplat till flickors syn på sin fritid^{iv}. I kommuner där det finns fler kvinnor i kommunstyrelsen är flickor mer nöjda. Detta har man kommit fram till genom att göra jämförelser mellan olika kommuner.

I vår enkät såg vi som sagt att det var få av de som ansåg att de saknade aktiviteter som gav förslag på konkreta saker de ville ha. Vanligare var det framför allt bland flickorna att de gav förslag på förändringar på aktiviteter som redan finns, vilket man även noterade i Ungdomsstyrelsens enkät. Här stod det till exempel: *Det borde vara längre öppettider på caféer inne i stan så man kan vara där sent på kvällarna när det är helg för det finns ingen stans att vara då.* Eller; *Fritidsgården borde byggas ut och vara så stor så att ungdomar från hela Uppsala kan samlas där. Det är tråkigt när man vet vilka alla är.*

Jag kommer nu redovisa vilka aktiviteter som är vanligast hos pojkarna och flickorna och se om det finns några typiska aktiviteter som är vanligare hos något av könen och se om det finns några typiska flick- eller pojkaktiviteter.

Vanligaste aktiviteterna

När man studerar datamaterialet vi sammanställt ser man att det finns en hel del könsskillnader inom flera aktiviteter. Fördelningen är i vissa fall mycket jämn där det är ungefär lika många som gör aktiviteten regelbundet eller sällan. Generellt ser det som pojkar har en mer aktiv fritid än flickor. Detta stämmer överrens med tidigare studier som jag nämnde i föregående kapitel och även med våra andra resultat som visar att flickor i högre grad anser att det har för lite fritid och saknar aktiviteter inom deras intressen.

Om man tittar på idrott till exempel så är det vanligare bland pojkar med både idrott i klubb, utan klubb och gym.

Diagram 6. Andel i procent som idrottar regelbundet och/eller sällan.

Som vi ser i diagrammet visar våra resultat att idrott i klubb eller förening, alltså vanliga lagssporter som fotboll och innebandy, är betydligt vanligare bland pojkar. Att idrotta på egen hand, till exempel att jogga, är också vanligare bland pojkar. Att gå på gym är den vanligaste idrottsaktiviteten bland flickorna även om pojkarna har ett litet övertag även här. Detta kan bero på att gym idag erbjuder många aktiviteter som aerobics, step och andra dansinspirerande träningsformer som attraherar många flickor. Går man till dessa aktiviteter som pojke vet jag av erfarenhet att man ofta är mer eller mindre ensam.

Om man ser på hur många som gör idrottsaktiviteterna varje dag eller varje vecka ser man samma mönster som tidigare. 61 procent av pojkarna uppger att de tränar regelbundet i klubb men endast 30 procent av flickorna. Motion utan klubb är jämnare där 39 procent av pojkarna och 33 procent av flickorna tränar regelbundet. 44 procent av pojkarna och 22 procent av flickorna går till ett gym varje dag eller någon gång i veckan.

De här resultaten var både ganska väntade men på sätt och vis lite förvånande. I ett historiskt perspektiv kan man säga att pojkar alltid haft ett större idrottsintresse än flickor och det har alltid varit en självklarhet för pojkar att idrotta men kanske inte ens möjligt eller tillåtet för flickor. I skolan har det inte heller varit helt jämställt och kanske inte är nu heller för den delen. Pojkarna tar ofta över idrottslektionerna och det blir svårt för flickorna att hävda sig när pojkarna växer och blir starkare vilket gör att flickor ofta ser idrott som något ointressant och tråkigt. Och tittar man på statistik eller olika föreningar visar allt på att det behövs mer flickor. Även andra forskningsresultat visar på att pojkar idrottar mer än flickor och att de är aktiva under en längre period. I en studie gjord av Ungdomsstyrelsen^v menar man att detta delvis beror på att pojkar har fler sociala kontakter inom föreningsidrotten vilket gör dem mer benägna att börja idrotta.

Inom typiska hemaktiviteter fanns det också en del könsskillnader. Både pojkar och flickor surfar på internet varje dag med få undantag. Däremot så är det vanligare att flickor chattar på internet än vad pojkar gör enligt undersökningen. Pojkar tittar något mer på Tv. Pojkar spelar också betydligt mer dator- och tv-spel än flickor. 53 procent av pojkarna och 22 procent av flickorna gör detta regelbundet. Så både pojkar och flickor spelar regelbundet men i flickor spelar inte lika mycket och mer sporadiskt. 22 procent av flickorna är dock en relativt hög siffra om man jämför med tidigare forskning. Ungdomsstyrelsen gjorde en enkätundersökning kring ungdomars dator- och tv-spelsvanor 2005^{vi} och i denna studie var det endast 6 procent av flickorna som spelade varje dag eller någon gång i veckan och 44 procent av pojkarna.

Något som var desto mer förvånande var att flickorna mycket mer regelbundet umgås med sin familj på fritiden än vad pojkarna gör. 80 respektive 66 procent svarade att de umgås med familjen varje dag eller någon gång i veckan. Även om pojkarna är mer aktiva med andra aktiviteter tycker jag att 66 procent är en väldigt låg andel som regelbundet umgås med familjen.

Jag har inte hittat någon forskning eller studier gjorda på detta ämne men det är en intressant iakttagelse som det skulle vara intressant att titta närmare på. Kanske kan det vara så att fler pojkar spenderar mer tid med kompisar istället för att vara med familjen. Att pojkar lägger mer tid på andra aktiviteter än vad flickor gör är säkert också en faktor. Friden är ju trots allt begränsad och tiden för andra aktiviteter gör det svårt att få tid över för familjen.

Ett exempel på det är fritidsgårdar som är en vanligare aktivitet bland pojkar. 14 procent av dem svarar att de regelbundet går till en fritidsgård eller Ungdomens hus i Uppsala. Bland flickorna är det bara 5 procent. 69 procent av flickorna går aldrig till en fritidsgård.

Även restaurang- och pubbesök är vanligare bland pojkar. Drygt 22 procent gör detta regelbundet och endast 3 procent går aldrig på pub eller restaurang. Bland flickorna svarar 14 procent att de går regelbundet och 20 procent att de aldrig går.

Att gå på café är en aktivitet som är precis lika vanlig bland pojkar och flickor i vår undersökning. 25 procent av pojkarna och 25 procent av flickorna går regelbundet på café och ungefär 60 procent gör det mer sällan.

Det är också små skillnader mellan pojkar och flickor som läser skönlitteratur och tidningar även om pojkar läser mer regelbundet. Av pojkarna och flickorna läser 69 respektive 58 procent regelbundet. Detta är för mig överraskande. Dels för att så många läser på fritiden och framför allt att det är fler pojkar. Av mina egna erfarenheter när jag undervisat om skönlitteratur i skolan har jag uppfattat det som betydligt vanligare att flickor läser och väldigt ovanligt att pojkar läser skönlitteratur på fritiden.

Slutligen ska jag nämna några aktiviteter som är vanligare bland flickor än bland pojkar. Framför allt är det dans och teater som en knapp majoritet av flickorna i vår undersökning gör på fritiden. 17 procent gör det regelbundet, alltså varje dag eller varje vecka och 36 gör det mer sällan. Bland pojkarna är det endast lite drygt 5 procent som gör det regelbundet och 75 procent gör det aldrig.

Att vara ute i naturen, jaga och fiska är också vanligare bland flickor. 17 procent gör det regelbundet. Motsvarande andel bland pojkarna är knappt 6 procent.

Att gå på privata fester är vanligare bland flickor än bland pojkar. 25 procent av flickorna och 16 procent av pojkarna gör detta regelbundet.

Slutsatser

Det visar sig vara en hel del skillnader mellan pojkar och flickor vad gäller synen på fritid och vilka aktiviteter man gör. Enligt våra resultat har pojkarna en mer aktiv fritid och de verkar i högre grad vara nöjda med fritiden.

En majoritet av flickorna anser att de har för lite fritid. Det verkar finnas flera anledningar till detta men främst verkar det bero på att de lägger ner så mycket tid på sina studier att de inte blir så mycket tid över till annat. Vår studie visar också att en stor del av flickorna anser att de har dålig kännedom om fritidsutbudet och att det inte finns så mycket av deras intressen att göra

jämfört med pojkarna. Som tidigare nämnt är detta en vanlig bild när man gör undersökningar kring ungdomars fritid.

Att de som är missnöjda med utbudet inte ger exempel på vad de saknar och önskar riskerar att försämra ungdomarnas möjligheter att påverka fritidsutbudet. Möjligen är det så att ungdomarna inte vet riktigt vad de vill ha. Som nämnt i bakgrundsdelens av uppsatsen strävar kommunen mot att erbjuda bra aktiviteter till alla grupper i kommunen men att ungdomar är den allra svåraste gruppen just för de är så trendkänsliga och ombytliga i sina önskemål. Vad kommunen skulle kunna göra beror för att förbättra situationen beror på vad orsakerna till missnöjet beror på. Det är inte helt enkelt att säga om det är utbudet det är fel på eller om flickorna helt enkelt har för lite tid eller om det är både och.

Vår undersökning visade att pojkar och flickor har vissa olikheter i vilka aktiviteter de sysslar med på fritiden. Digitala medier som TV och internet var väldigt vanliga bland båda grupper, det var dock något vanligare att flickor chattar med kompisar på internet och pojkar spelar mer spel. Vi såg också att flickor spenderar mer tid med sin familj på fritiden än vad pojkar gör och skillnaden var ganska markant.

Idrottens aktiviteter nyttjas också till största del av pojkarna både när det gäller spontanidrott och organiserad idrott. Någon form av idrott var dock något som de allra flesta gjorde i någon form. Idrott och fritid är något som det verkar forskas mest om inom fritidsområdet och här görs ofta jämförelser mellan pojkar och flickor. Vi snuddade bara vid ämnet i vår uppsats och det vore intressant att fortsätta studera detta i samband med att den digitala världen växer och utmanar traditionella mönster.

Jämförelse mellan ungdomar ur olika socioekonomiska grupper (Karl-Jakob)

Skillnader mellan socioekonomiska grupper inom fritiden

Det är ingen nyhet att de privata ekonomiska resurserna är ojämnt fördelade bland befolkningen i Sverige. Detta får följaktligen konsekvenser för vilka möjligheter ungdomar från olika sociala och ekonomiska bakgrunder har att tillbringa sin fritid.

Tidigare forskning har visat på observerbara skillnader i fritidsutövande mellan de olika socioekonomiska grupperna. De tydligaste skillnaderna ser man när man jämför utomlandsseministrarnas omfattning bland de olika grupperna. Det är högre tjänstemän inom socialgrupp 1 som framstår som den grupp som reser utomlands i större utsträckning än övriga sociala grupper. De har även betydligt större tillgång till fritidshus än genomsnittet.⁵³

Frågan om hur de offentliga satsningarna fördelas i praktiken mellan de olika socioekonomiska grupperna diskuterats flitigt inom fritidsforskningen på senare år. Frågan är om de offentliga satsningarna på fritidsområdet gynnar de socioekonomiska grupper som redan är gynnade?(ekonomiskt) eller vilka grupper det är som gynnas/missgynnas av kommunens satsningar?

Enligt ungdomsstyrelsen kan man med fog påstå att satsningar som har gjorts och fortfarande görs på föreningsliv och traditionella fritidsområden ofta gynnar redan väletablerade ungdomar i samhället. Ungdomar från lägre samhällsskikt tillsammans med invandrare och handikappade blir och har blivit missgynnade.⁵⁴

Enligt forskaren Ulf Blomdahl dikterar också ekonomin allt mer villkoren för fritidsområdet i framtiden. Enligt Blomdahl kunde vi förvänta oss att de lägre socioekonomiska grupperna i allt lägre utsträckning skulle utnyttja de offentligt organiserade och understödda fritidsaktiviteterna under 2000-talet. Detta p. g. a. de nedskärningar inom fritidsektorn som kommunerna tvingats till sedan slutet av 80-talet. Nedskärningarna får enligt Blomdahl klassmässiga konsekvenser. När det offentliga stödet till olika föreningar och andra verksamheter som t.ex. musikskolan minskar tvingas dessa verksamheter till att i stället ta betalt av föräldrar. Detta får konsekvensen att föräldrar som är låginkomsttagare inte längre har råd att skicka sina barn till olika idrotts- och kulturverksamheter.⁵⁵

Uppsala kommun har alltså som målsättning att erbjuda medborgarna en meningsfull och utvecklande fritid. Barn- och ungdomsnämnden har huvudansvaret för fritidspolitikerna i kommunen. De arbetar alltså främst med förebyggande insatser till stöd för olika verksamheter som fritidsgårdar, musikskolor och idrottsföreningar etc. De anser själva att det krävs ett varierat fritidsutbud för att kunna bemöta alla olika grupper av människor i samhället.

Syftet med denna del av uppsatsen är alltså att undersöka vilka skillnader det finns mellan hur ungdomar från olika socioekonomiska bakgrunder utnyttjar, förhåller sig och ser på sin fritid. Mot slutet kommer jag även att diskutera huruvida vissa ungdomsgrupper är gynnade eller missgynnade av det dagsaktuella utbudet av fritidsaktiviteter i Uppsala. Vilka är det som utnyttjar de offentligt stödda aktiviteterna? Har de offentliga fritidssatsningarna lyckats prioritera de olika socioekonomiska grupperna av ungdomar i vårt samhälle eller råder en ojämn fördelning av de offentliga resurserna bland de socioekonomiska grupperna?

I min undersökning utgår jag från den socioekonomiska indelningen som SCB gör. Indelningen grupperar in befolkningen utifrån nuvarande eller tidigare yrke och anställningsförhållanden. Ungdomarna har alltså placerats in i 3 olika grupper utifrån vad deras pappor har för yrke eller sysselsättning. Att vi bara har använt oss av pappornas yrken är enbart eftersom det har varit det vanligaste sättet att föra statistik på.

54

Ungdomsstyrelsen. *Fokus 06:4 – En analys av ungas kultur och fritid*. 2006. Sid 37.

55

Zetterberg, 1998, sid 30.

Hur mycket fritid anser ungdomarna att de har

På frågan hur mycket fritid ungdomarna anser att de har anger drygt hälften av samtliga svaranden att de har för lite fritid. Ungefär lika många anser att de har lagom mycket fritid och endast en marginell andel anger att de har mer fritid än vad som är nödvändigt.

Om vi tittar på hur de olika socialgrupperna svarar så ser det ut som följer:

Tabell 1. Hur mycket fritid har du? Andelar i procent.

Socialgrupp:	För mycket	Lagom	För lite
1	4 %	38 %	58 %
2	4 %	61 %	35 %
3	0 %	42 %	58 %

Det är alltså framförallt socialgrupp 1 och 3 som anser att de har för lite fritid, medan majoriteten av grupp 2 anser att de har lagom med fritid. Det är ytterst få som anser att de har för mycket fritid.

Utifrån dessa resultat är det svårt att dra några direkta slutsatser utan det är ganska lika svar mellan de olika socialgrupperna.

Vilken kännedom har ni om fritidsutbudet i Uppsala?

I beskrivningen av Uppsala kommuns utbud av fritidsaktiviteter framgick det att kommunen har ett till synes stort utbud att erbjuda ungdomarna. Frågan är då huruvida ungdomarna känner till vad kommunen erbjuder dem i deras egen stad?

Vi frågade ungdomarna huruvida de anser sig ha god eller dålig kännedom om fritidsutbudet i Uppsala.

Tabell; 2. Hur upplever du din kännedom kring fritidsutbudet i Uppsala? Andelar i procent

Socialgrupp	God	Dålig
1	43 %	57 %
2	77 %	23 %
3	33 %	67 %

Totalt sett var det lite över hälften som ansåg dig ha dålig kännedom om utbudet i Uppsala. Det förekom som synes stora skillnader mellan de sociala grupperna. Nästan 8 av 10 ansåg sig ha god kännedom inom grupp 2 jämfört med endast 3 av 10 inom grupp 3. Vad som ligger bakom att en så pass liten del av grupp 3 har god kännedom angående fritidsutbudet är svårt att ge någon definitiv förklaring till. Möjligen kan man dra kopplingar till den tidigare redovisade forskningen av Blomdahl som ju visade att lägre socialgrupper är mindre representerade inom t.ex. föreningslivet. I dessa fall var inte heller föräldrarna aktiva i någon förening och ansåg inte heller att det var viktigt att ungdomarna var det.⁵⁶ Naturligtvis spelar föräldrarna och den kulturella miljö ungdomarna växer upp i en stor roll i detta sammanhang. Om föräldrarna varken har en god kännedom kring fritidsutbudet eller tycker det är viktigt att engagera sig på fritiden så speglar detta av sig på ungdomarna.

Tidigare forskning visar också att ungdomar ur de högre socialgrupperna har en mer inrutad och välplanerad fritid än lägre socialgrupper. De ägnar sig också mer åt organiserad verksamhet.⁵⁷ Dessa faktorer kan också ligga bakom att de högre socialgrupperna även får en större kännedom och inblick i fritidsutbudet i Uppsala.

Hur mycket av ungdomarnas intressen finns att göra i Uppsala?

Vilket behandlades i teoridelen om socioekonomiska grupper så pekar tidigare forskning på att högre socialgrupper är överrepresenterade när det gäller de flesta fritidsaktiviteter som stöds eller subventioneras av den offentliga sektorn. Alltså det utbud som finns av fritidsaktiviteter som kommunen på något vis stödjer. En intressant fråga att ställa blir då hur mycket av ungdomarnas intressen som de själva tycker finns tillhands i Uppsala.

Tabell; 3. Hur mycket av dina intressen finns att göra i Uppsala? Andelar i procent.

Socialgrupp	Mycket	Lite
1	74 %	26 %
2	74 %	26 %
3	50 %	50 %

Inom socialgrupp 1 och 2 finns det som vi ser en tydlig majoritet som tycker att det finns mycket av deras intressen att göra på fritiden i Uppsala. Däremot anser så mycket som hälften av

⁵⁶ Lindar, 1999, sid. 93.

⁵⁷ Nilsson, 1994, sid. 35.

ungdomarna inom socialgrupp 3 att det finns lite att göra på sin fritid. Den grupp som har minst ekonomiska resurser är alltså den grupp inom vilken flest anser att det finns lite att göra på sin fritid. Majoriteten inom de högre socialgrupperna är däremot nöjda med utbudet i Uppsala.

En förklaring till skillnaderna mellan grupperna kan vara att de högre sociala grupperna har bättre ekonomiska förutsättningar att nyttja olika aktiviteter som finns och därför har fler fritidsaktiviteter att kunna välja bland. De har råd att ägna sig åt vissa fritidsaktiviteter i större utsträckning.

Resultaten blir ju även en naturlig följd av föregående fråga. Dålig kännedom kring fritidsutbudet leder även till att det är svårare att hitta någon aktivitet man är intresserad av.

Vilka aktiviteter sysselsätter ungdomarna sig med?

Vi frågade ungdomarna vilka fritidsaktiviteter de sysselsätter sig med under sin fritid. Tanken var att få en bild av vilka aktiviteter som är vanliga eller ovanliga och att se och jämföra olika skillnader mellan socioekonomiska grupper. Vi gav ett 40-tal förslag på aktiviteter där ungdomarna fick svara på om de höll på med aktiviteten regelbundet, ibland eller aldrig.

Jag kommer här inte att redovisa eller redogöra för specifikt alla aktiviteter som vi frågade om utan jag kommer visa några exempel ur ”vanliga” fritidsområden som t.ex. kultur, idrott och medieanvändning för att visa på några skillnader mellan de socioekonomiska grupperna i fritidsutövandet. Vissa aktiviteter som var väldigt vanliga och som utnyttjades av i princip alla ungdomar oavsett socialgrupp t.ex. att surfa på Internet, chatta och Tv-tittande kommer inte behandlas likaså vissa aktiviteter som ytterst få ungdomar oavsett socialgrupp sysselsatte sig med t.ex. ridning som var sällsynt just i vår enkätundersökning.

Tabell 4. Hur ofta går du på fritidsgård? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	4 %	8 %	88 %
2	4,5 %	45,5 %	50 %
3	19 %	19 %	62 %

När det gäller hur ofta ungdomar går till en fritidsgård så är det sammanlagt en tredjedel som går antingen regelbundet eller ibland till en fritidsgård medan resterande aldrig besöker en fritidsgård.

Det finns mycket tydliga skillnader mellan socialgrupp1 och 3. 9 av 10 inom socialgrupp 1 går aldrig till någon fritidsgård. Det är förvisso en ganska stor andel av socialgrupp 3 som aldrig

heller besöker en fritidsgård (6 av 10) men däremot finns de flesta regelbundna fritidsgårdsbesökarna i denna grupp. (en femtedel)

Enligt tidigare forskning av t.ex. Per Nilsson är det också socialgrupp 3 som är överrepresenterade på fritidsgårdar. Detta kan förklaras dels av att ungdomar inom socialgrupp 3 i större utsträckning föredrar aktiviteter som inte är så organiserade eller målinriktade och där man kan komma och gå lite som man vill. Det är inte oftast inte någon specifik aktivitet som står i centrum utan ungdomarna är i första hand där för att träffa andra ungdomar. Detta kan ju sägas stå i rak motsats till det organiserade föreningslivet.⁵⁸

Det tas (i regel) inte ut några avgifter för att gå på fritidsgårdar vilket också skulle kunna spela in i sammanhanget, att gå på fritidsgård är gratis. Årtionden av forskning i de svenska städerna har klargjort att de som går regelbundet till fritidsgårdar är annorlunda än andra ungdomar. Desto oftare man går till fritidsgården desto större skillnader blir de. De flitiga besökarna röker och dricker mer alkohol och börjar även i tidigare ålder. De har det tuffast i skolan och skolkar mest. De tillhör de lägre socioekonomiska grupperna och är mest registrerade hos sociala myndigheter. Ungdomar med dessa problem i livet dras till den öppna och kravlösa verksamhet som fritidsgården är. Fritidsgården är den enda offentligt understödda eller drivna fritidsverksamheten där ungdomarna i riskzonen är överrepresenterade.⁵⁹

Kulturella aktiviteter

Tabell; 6 Hur ofta går du på teater? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	0 %	62,5 %	37,5 %
2	0 %	54,5 %	45,5 %
3	4 %	34,5 %	61,5 %

När det gäller kulturella aktiviteter som att gå på teater, bio, konsert och museum så visade det sig att det är väldigt få som gör detta regelbundet, de flesta uppgav att de gjorde dessa aktiviteter ibland. Att besöka Museum är troligast vanligast att man gör genom ett studiebesök med skolan och inte så ofta på fritiden. Överlag är det socialgrupp 1 som gör dessa aktiviteter i störst utsträckning. Detta stämmer även överens med annan forskning av bl.a. Per Nilsson som visar att de största brukarna av dessa aktiviteter bland ungdomar är barn till högutbildade föräldrar i storstäderna. Ungdomars kulturella vanor och deras preferenser inom kulturen är som vi tidigare beskrivit produkter av deras sociala ursprung, uppfostran och föräldrarnas utbildning.⁶⁰

58 Nilsson.1994. Sid 75

59 Zetterberg. 1998. sid 41

60 Nilsson, 1994 sid 81.

Inom socialgrupp 2 är det också en stor andel som nyttjar dessa aktiviteter. Det går inte att uttyda några stora skillnader mellan olika sociala grupper men det är klart störst andel inom grupp 3 som aldrig går på dessa evenemang. En orsak kan vara att dessa aktiviteter i regel kostar mellan ca 100-200 kronor och att man inom denna grupp har sämre möjligheter till sådana utgifter.

Inom Socialgrupp 3 är det populärare med bio eller konsert jämfört med teater eller museum. Inom socialgrupp 1 var konsert, bio och teater lika vanligt medan man också här ganska sällan går på museum.

Tabell; 5. Hur ofta går du på Konsert? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	0 %	62,5 %	37,5 %
2	0 %	64 %	36 %
3	4 %	50 %	46 %

Föreningsdeltagande

Uppsala kommun har alltså ett brett föreningsliv med 181 registrerade föreningar.⁶¹ Vi frågade ungdomarna i vilken omfattning de deltar i föreningar.

Tabell; 7. Delta du i föreningar? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	21 %	46 %	33 %
2	9 %	27 %	64 %
3	19 %	19 %	62 %

Resultaten visade att ungdomar ur den högre socialgruppen är dominerande inom föreningslivet. Nästan 7 av 10 deltar i en förening antingen regelbundet eller ibland. I de övriga grupperna var samma summa bara 4 av 10. Dominansen avspeglas i de flesta olika typer av föreningar men framförallt inom individuell idrott och inom politiska ungdomsförbund enligt forskning.⁶² Att ungdomar vars föräldrar tillhör de högre socioekonomiska grupperna är överrepresenterade inom föreningslivet är odiskutabelt enligt Per Nilsson.⁶³

⁶¹ www.uppsala.se/sv/start sida/fritidnatur/for/forening/foreningsregistret/

⁶² Nilsson, 1994, sid. 43.

⁶³ Nilsson, 1994, sid. 35.

Idrott

Det finns ett stort idrottsintresse bland dagens ungdomar. Ca 7 av 10 i vår undersökning uppger att de idrottar regelbundet eller ibland. Detta överensstämmer även med tidigare forskning.

Vi frågade ungdomarna huruvida de deltog i idrottsutövande inom klubb, utan klubb eller om de gick på gym.

Tabell; 8. Hur ofta motionerar du i klubb? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	50 %	12,5 %	37,5 %
2	50 %	23 %	27 %
3	38,5 %	11,5 %	50 %

Tabell; 9. Går du på Gym? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	50 %	37,5 %	12,5 %
2	32 %	45,5 %	22,5 %
3	19 %	38,5 %	42,5 %

Resultaten visar att det överlag är socialgrupp 1 och 2 som sysselsätter sig mest med dessa idrottsliga aktiviteter. När det gäller motion i klubb eller förening så utnyttjar socialgrupp 1 och 2 detta i ganska jämnstor utsträckning. När det gäller att gå på gym så dominerar socialgrupp 1 denna aktivitet. Detta skulle kunna tala för att individuellt idrottande är mer vanligt förekommande i högre socialgrupper.

Trenden håller i sig att den minst resursstarka grupp när det gäller ekonomin utövar alla dessa former av idrottande minst. Här kan man dock tycka att ekonomin inte borde spela så stor roll eftersom många idrotter som Fotboll, innebandy, friidrott inte kräver några större ekonomiska utgifter. Trots detta fick vi ungefär samma fördelning av resultaten som tidigare. Varför är det då så här? Bourdieu har visat på en social snedrekrytering inom idrotten och en omfattande internationell forskning har visat att människors preferenser när det gäller val av idrott är relaterad till utbildningsnivå och social klass. T.ex. har Arbetarklassen traditionellt haft ett större

---

intresse för idrotter där styrka, uthållighet samt både fysiskt och psykiskt mod har varit viktigt. Idrottsgrenarna innehåller mycket kroppskontakt och där risken är stor för skador, det är också främst idrotter man sysslar med i yngre åldrar. Fotboll, Hockey, brottning, motorsport etc. Inom de övre samhällsklasserna är det mer utbrett med aktiviteter som mer fungerar som hälsoupprätthållande. Ansträngningen varierar efter individens önskemål. Det kan ta lång tid att bli duktig i idrottsgrenarna t.ex. segling och golf men man kan också utföra detta i högre ålder. Möjligen kan man koppla samman detta med att socialgrupp 3 deltar mindre i föreningar, har sämre kännedom om vilka aktiviteter som står till buds samt finner mindre aktiviteter som intresserar dem bland utbudet i Uppsala. Att det lägre deltagandet inte endast är en ekonomisk fråga är ju uppenbart. Kanske ligger förklaringen helt enkelt i att lägre socioekonomiska grupper i mindre utsträckning sysselsätter sig med instrumentella ”att göra” aktiviteter och i stället inriktar sig på en mer prestationsfri och oplanerad fritid, bortvänd från den vuxenorganiserade fritiden.

Utförande av estetiska aktiviteter

När det gäller att ägna sig åt estetiska aktiviteter som att spela instrument, dansa och spela teater så bröts trenden i våra resultat och socialgrupp 3 var de som överlag utövade detta i störst utsträckning. Visserligen spelade grupp 1 instrument regelbundet i något högre utsträckning men framförallt är det inom grupp 3 som det är minst ungdomar som aldrig sysselsätter sig med dessa aktiviteter. Om vi jämför med tidigare forskning så skiljer sig här våra resultat åt en aning. Enligt annan forskning är det främst flickor inom den högre socialgruppen som spelar instrument, dansar och spelar teater.⁶⁴ Våra resultat visar som sagt även att socialgrupp 1 spelar instrument i relativt stor omfattning men den lägre socioekonomiska gruppen är mer representerad i vår undersökning.

Tidigare studier stödjer att musikmak varierar med faders yrke och förmodligen får dessa skillnader tolkas som ett utslag för skiftande ekonomiska möjligheter.⁶⁵

Ungdomars instrumentspelande och musikintresse i stort är intressant ur detta perspektiv. Alltsedan pop/rock musiken slog igenom på ett bredare plan och tilltalade ungdomar ur olika sociala skikt har det pågått en differentieringsprocess. Otaliga genrer har uppstått inom musiken. Från 1960-talet har musiken varit ett viktigt redskap för ungdomar att uttrycka social distans eller närhet till olika grupper i samhället t.ex. punk, hip-hop. Musik har länge utövats av människor från alla möjliga grupper i samhället, i högre utsträckning än teater och dans tors man väl hävda. Olika musikstilar har och blivit förknippade med olika livsstilar och även olika sociala grupper i samhället.

---

64 Nilsson, 1994, sid 101.

65 Nilsson, 1994. sid 69.

Bourdieu har sagt i en intervju att det inte finns något som lika mycket som musiken tillåter individen att bekräfta sin ”klass”. Det finns enligt honom inte heller något som lika omdömligt klassificerar individer som deras musiksmak.⁶⁶ Hur eller hur så finns det musikstilar som passar alla möjliga olika livsstilar och musiken är stor inom alla samhällsgrupper.

Att införskaffa instrument kan vara en dyr investering men ofta finns god tillgång till instrument och replokaler genom t.ex. olika studieförbund. Gitarr och piano finns även i vart och vartannat hem och i skolor.

Musikutövandet kan ske i många olika sammanhang t.ex. i musikskolans organiserade former, eller i oorganiserade former både individuellt eller i grupp. Andra undersökningar har visat att det är i de lägre samhällsklasserna som man i högre utsträckning spelar själv eller med kamrater medan det är betydligt vanligare att man tar privatundervisning eller går på musik skola högre upp i samhällsskikten. Det spontana spelandet är i huvudsak en pojkkaktivitet i de lägre socioekonomiska grupperna. I högre sociala grupper tar man oftare privatlektioner eller spelar i musikskolan.⁶⁷

Musikutövandet är stort i de flesta samhällsgrupper och inte minst inom de lägre socioekonomiska grupperna.

Tabell; 10. Spelar du instrument? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	42 %	8 %	50 %
2	27 %	18 %	55 %
3	38,5 %	27 %	34,5 %

Tabell; 11. Hur ofta dansar eller spelar du teater? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	12,5 %	25 %	62,5 %
2	4,5 %	18 %	77 %
3	15,5 %	38,5 %	46 %

⁶⁶ Nilsson, 1994. sid 47

⁶⁷ Nilsson, 1994, sid 58

Övriga aktiviteter

Tabell; 12. Hur ofta läser du? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	79 %	21 %	0 %
2	59 %	27 %	14 %
3	54 %	38,5 %	8 %

Våra enkätsvar visar att ca två tredjedelar av ungdomarna läser regelbundet, en tredjedel ibland och resten läser aldrig. Det är otvetydigt socialgrupp 1 som läser mest medan det är ganska jämnt mellan de båda övriga grupperna.

När det gäller ungdomars läsvanor så har föräldrarnas socioekonomiska position och utbildningsgrad en stor påverkan. Barn till föräldrar med låg utbildning läser mindre än barn till högutbildade föräldrar. Det finns även skillnader i vad man har för preferenser vid val av litteratur. Erling Bjurström har visat att ungdomar från arbetar- och medelklasshem i större utsträckning än elever ur övre medelklassen väljer böcker som kan benämnas populärlitteratur t.ex. deckare och äventyrsromaner.⁶⁸

Tabell 12; Hur ofta umgås du med familjen? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	79 %	17 %	4 %
2	91 %	9 %	0 %
3	54 %	19 %	27 %

Vi frågade ungdomarna hur mycket de umgicks med sina familjer. Resultaten blev intressanta eftersom de flesta umgicks regelbundet med sina familjer inom socialgrupp 1 och 2 men bara drygt hälften inom socialgrupp 3. Nästan 3 av 10 uppger att de aldrig umgås med sina familjer. Vad kan vara orsaken till att ungdomar inom socialgrupp 3 umgås mindre med sina familjer? Detta är givetvis svårt att svara på inom ramen för den här uppsatsen men de begränsade ekonomiska möjligheterna kan vara en av flera orsaker. Kanske har man inte tillräckligt med ekonomiska tillgångar för att åka på semestrar eller ha fritidshus och sommarstuga som de högre

socialgrupperna har i större utsträckning. Man har kanske inte heller möjlighet att göra saker som kostar pengar tillsammans med hela familjen.

Sådana faktorer kan orsaka att man umgås mindre med familjen.

Tabell; 13. Hur ofta går du på Café? Andelar i procent

Socialgrupp	Regelbundet	Ibland	Aldrig
1	33,5 %	62,5 %	4 %
2	18 %	68 %	14 %
3	23 %	50 %	27 %

Sista exemplet är hur ofta ungdomarna går på café? Att gå på café är vanligare inom socialgrupp 1 än i grupp 3. Möjligen spelar också här ekonomin en avgörande roll.

Varför avstår man aktiviteter?

Vi frågade ungdomarna vad huvudorsaken är att de avstår vissa aktiviteter som de vill göra. Den största anledningen till att ungdomar inte utför vissa aktiviteter var att de upplever att de inte har tillräckligt med tid. Andelen är högst inom socialgrupp 1 där 74 % svarar att tidsbrist är huvudanledningen. Andelen när det gäller tidsbrist är något lägre i de andra socialgrupperna. Det är något fler inom socialgrupp 3 som uppger att ekonomiska skäl är orsak till att avstå vissa aktiviteter vilket kan förklaras som en naturlig följd av att detta är den grupp med minst ekonomiska resurser. Det finns dock inga stora skillnader mellan grupperna. Jag hade förväntat mig att gruppen som anger att aktiviteterna är för dyra skulle vara något högre inom socialgrupp 3 än vad den var i våra resultat. Detta stärker ju bilden att det inte endast är av ekonomiska orsaker som socialgrupp 3 avstår vissa aktiviteter. Våra resultat visar ju att socialgrupp 3 väljer bort aktiviteter p.g.a. ekonomiska skäl i endast lite högre utsträckning än de övriga. Här vet vi ingenting specifikt om de aktiviteter man väljer bort. Det är möjligt att socialgrupp 1 ägnar sig åt ”dyrare” aktiviteter än vad socialgrupp 3 gör.

Slutsatsen man kan dra är att socialgrupp 3 tvingas avstå aktiviteter p. g. a. ekonomiska skäl i något större utsträckning än vad de högre socialgrupperna gör vilket är en naturlig följd av gruppernas olika ekonomiska förutsättningar. Vi berörde tidigare att ekonomin i vissa aktiviteter inte borde spela så stor roll t.ex. fotboll, handboll. Trots detta var socialgrupp 3 minst representerad inom dessa aktiviteter. Det är alltså inte bara ekonomiska skäl till att socialgrupp 3 varit minst representerad i de flesta av dessa aktiviteter. Vi måste söka förklaringar till detta även på andra områden.

Vad kompisarna gör visade sig inte betyda så mycket för vad man själv väljer att göra på sin fritid.

Tabell; 13. Vilka är de främsta orsakerna till att du inte gör vissa aktiviteter? Andelar i procent

Socialgrupp	Tidsbrist	Ekonomiska skäl	Övrigt Kompisar etc.
1	74.%	21.%	5.%
2	60.%	20.%	20.%
3	57.%	29.%	14.%

Ungdomars möjlighet att påverka fritidsutbudet i Uppsala?

Barn- och ungdomsnämnden har som målsättning att föra en dialog med medborgarna för att få behov belysta och synpunkter på nämndens prioriteringar och planerade beslut. Inte minst ska barnens synpunkter beaktas.

Vi frågade ungdomarna om de ansåg att de hade någon möjlighet att påverka utbudet av fritidsaktiviteter i Uppsala. Tidigare forskning har ju visat att stora möjligheter till ett för ungdomar tillfredställande utbud av aktiviteter kan uppnås genom god en kommunikation mellan ungdomar och professionella fritidsarbetare.⁶⁹ Tyvärr är det bara 2 av 10 av ungdomarna som menar att de kan påverka utbudet. Resten uttrycker att de inte kan det. Något överraskande är att socialgrupp 1 visar den överlägset lägsta siffran när det gäller den andel som menar att de kan påverka utbudet. Detta med tanke på att deras föräldrar har relativt höga positioner i samhället och att många föräldrar troligtvis är politiskt engagerade. Alternativt är det just kännedom kring det politiska systemet som gör att man inom socialgrupp 1 upplever att man inte har någon möjlighet att påverka.

Inom grupp 2 och 3 är det lite fler som anser att de har möjlighet att påverka utbudet. Sammanfattningsvis kan man säga att Uppsala kommun inte riktigt nåt ända fram när det gäller att beakta och lyssna till ungdomars önskemål angående fritiden i alla fall om man ska tro de här resultaten

Vad är viktigast vid val av aktivitet

85 % av alla svaranden uppger att det egna intresset ligger till grund för vad man gör på fritiden. Endast 1 av 10 menar att kompisarna betyder mest för vad man gör på fritiden. Det intressanta här är att ca 2 av 10 inom socialgrupp 3 har angett att vad kompisarna gör är viktigast när man väljer aktivitet jämfört med endast 4 % hos socialgrupp 1. Detta tyder på en högre självständighetsgrad inom socialgrupp 1 och ett mer kamratorienterat förhållningssätt inom socialgrupp 3 vilket även stämmer bra överens med tidigare forskning. Det individuella betonas starkare inom de högre socioekonomiska grupperna det har vi sett i flera avseenden medan gruppen betonas mer i de lägre grupperna.⁷⁰

Slutsatser

Vår enkätundersökning liksom tidigare forskning har visat observerbara skillnader i fritidsutövande och syn på fritid mellan de olika socioekonomiska grupperna. Detta kan delvis förklaras av den ojämna fördelningen av tillgångar och ekonomiska resurser bland befolkningen i landet och av de olika sociala och kulturella miljöer ungdomar växer upp i.

När jag har jämfört de socioekonomiska grupperna har vi sett att de tydligaste skillnaderna finns mellan socialgrupp 1 och 3. Socialgrupp 1 kännetecknas bl.a. av följande: De har en välplanerad fritid där man ofta deltar i vuxenorganiserade aktiviteter. Aktiviteterna var instrumentella och skolliknande där långsiktighet, underordning och målinriktad verksamhet var ledord. Individerna betonades. Fritiden sågs liksom skolan som en investering för framtiden. Ungdomarna sysselsatte sig framförallt med ”att göra” aktiviteter. Inom socialgrupp 1 anser ungdomarna att det finns mycket som de är intresserade av att göra på fritiden. Om de inte har möjlighet att ägna sig åt en aktivitet beror det främst på tidsbrist. De tar i jämförelse med grupp 3 större del i föreningsliv samt olika kulturella och idrottsliga aktiviteter. På i stort sett alla de områden som den offentliga sektorn satsar på eller subventionerar genom bidrag till föreningar, kulturstöd, anläggningsstöd och fritidsgårdsverksamhet så dominerar de högre socioekonomiska grupperna. Den enda verksamhet som domineras av de lägre socioekonomiska grupperna är fritidsgårdsverksamheten. Socialgrupp 3 var även starkt representerad inom de kulturella aktiviteterna kanske framförallt inom musiken. Inom de lägre socioekonomiska skikten kännetecknas fritiden av expressiv verksamhet. Fritiden är mer till för ”att vara” än att engagera sig i saker. Man flyr undan den vuxenorganiserade fritiden med dess krav på deltagande och målinriktning.

Ungdomar med bakgrund i socialgrupp 3 har i jämförelse lägre kännedom om fritidsutbudet i Uppsala. De finner mindre intressanta aktiviteter att sysselsätta sig med under fritiden. De deltar i

mindre grad i föreningar och kulturella samt idrottsliga aktiviteter. De läser mindre och umgås i mindre utsträckning med sina familjer under fritiden. De väljer jämfört med grupp 1 fritidsaktivitet beroende på vad kompisarna gör i något högre utsträckning. De var dock den flitigaste gruppen när det gällde att spela instrument, dansa eller spela teater, och att gå till fritidsgård.

Socialgrupp 2 får man säga oftast befinner sig mitt emellan dessa två grupper och sticker därför inte ut på samma sätt. Några kännetecken var att de hade störst andel nöjda med mängden fritid som de har till förfogande. 8 av 10 anser sig ha god kännedom kring fritidsutbudet och ca 7 av 10 anser att det finns mycket att göra av deras intressen i kommunen. Något under hälften går aldrig på konsert eller teater. Endast 1 av 10 deltar regelbundet i en förening. Dock deltar hälften regelbundet i motion inom klubb, vilket blev lite motstridiga resultat. De deltar minst i estetiska aktiviteter och umgås mest med sina familjer på fritiden.

Avslutande diskussion

Syftet med denna undersökning var att ta reda på hur fritiden ser ut bland gymnasieungdomar i Uppsala. Resultaten visar att det finns skillnader mellan de olika grupper vi fokuserat på; kön, etnicitet och social klass.

Som vi tagit upp konstaterar barn- och ungdomsnämnden i Uppsala att fritidsutbudet och dess aktiviteter ska vara jämlika för alla och ingen ska missgynnas på grund av kön. Våra resultat tyder dock på att tjejer inte har en meningsfull och tillräcklig fritid i samma utsträckning som pojkar anser sig ha.

Vad gäller kännedomen om kommunens fritidsutbud ser vi tydliga skillnader. Speciellt anmärkningsvärt är att tjejer, ungdomar med utländsk bakgrund och ungdomar med lägre socioekonomisk ställning har betydligt sämre uppfattning om vilka aktiviteter som finns. Samtidigt svarar dessa grupper i hög grad att de saknar aktiviteter inom deras intressen. Detta får oss att fundera över hur kommunikationen mellan de ungdomarna och beslutsfattarna ser ut. Kommunen betonar ju onekligen vikten av att ungdomarna är och ska vara delaktiga och medbestämmande i de beslut som tas. Våra resultat pekar på att det kan finnas tydliga brister här. Inom de socioekonomiska grupperna ser vi också olikheter i ungdomarnas möjligheter och syn på fritiden. Uppsala kommun värnar om ett varierat fritidsutbud för alla grupper i samhället. Dock visar våra resultat från enkäten att det är ungdomar med bakgrund i de högre socioekonomiska grupperna som dominerar inom de flesta offentligt stödda aktiviteter. Ungdomar med bakgrund i Socialgrupp 3 dominerar bara inom fritidsgårdar. Det tyder på att det kan finnas en snedfördelning när det gäller fritidsutbudet i stort. Socialgrupp 1 utnyttjar fritidsaktiviteterna mer än vad socialgrupp 3 gör. En del av förklaringen ligger i sociala och kulturella skillnader som beror på gruppernas olika val och prioriteringar men de ekonomiska skillnaderna resulterar också i olika förutsättningar till en meningsfull och stimulerande fritid och då blir frågan huruvida det offentligas satsningar är jämnt fördelade mellan olika socioekonomiska grupper.

Våra resultat visar på både positiva och problematiska områden. Många ungdomar verkar nöjda med mycket och andra väldigt missnöjda. Bland missnöjet är det svårt att se vad dessa problem beror på.

Kommunen har överlag varit duktig på att ge bidrag till både ”görakultur” och ”varakultur” för att stötta högre och lägre socioekonomiska grupper. Man betonar samtidigt vikten av ideella föreningars och näringslivets arbete. Vem som bär ansvaret för om ungdomar har en meningsfull

fritid är inte helt lätt att avgöra. Givetvis har kommunen ett stort ansvar men även samhället i övrigt. Skolan till exempel påverkar stort hur ungdomarna mår och hur mycket fritid de har. Och inte minst har individen själv ett stort ansvar över vad man gör på sin fritid och att ta reda på vilka möjligheter och rättigheter man har.

Frågan är hur framtiden kommer te sig med allt större förväntade nedskärningar. 2010 väntar nedskärningar på tre miljoner inom föreningsverksamheten för barn och unga och mindre pengar väntas gå till musikskolor och idrottsskolor. Detta kan få till följd att aktörerna på fritidsområdet tvingas till att ta ut högre avgifter för sina verksamheter vilken leder till att framförallt lägre socioekonomiska grupper kan tvingas att avstå aktiviteter som de tidigare varit verksamma i. Det är viktigt att de oundvikliga nedskärningar på fritidens område inte främst drabbar de lägre socioekonomiska grupperna eftersom vi redan ser att de i lägre grad deltar i de offentligt stödda aktiviteterna. För att ta reda på hur man på bästa sätt kan bidra till en bättre och mer meningsfull fritid för de mest utsatta grupperna i vår studie föreslår vi närmare studier av dessa gruppers fritidsutövande. Det är viktigt att få en tydligare bild av deras situation och vilka åtgärder som krävs för att förbättra deras möjligheter till en god och meningsfull fritid.

Litteratur

- Wedin, Eva-Karin, *Jämställdhetsarbete i förskola och skola*, Norstedts Juridik. 2009
- Hirdman, Yvonne, *Genus – om det stabilas föränderliga former*, Liber. 2001.
- Finn Calander. *Fritidens social rum*. 2009.
- Nilsson, Per. *Den allvarsamma fritiden*. Statens ungdomsråd. Stockholm. 1994
- Lindar, Pär, *Fritidsboken*. Bonnier utbildning AB. Stockholm. 1999
- Ungdomsstyrelsen. Fokus06. *En analys av ungas kultur och fritid*. 2006
- Zetterberg, Olle (red). *Fritid i ny tid*. Sober förlag. 1998.
- Nilsson, Per. *Fritid i skilda världar*. Ungdomsstyrelsen, Stockholm. 1998.
- Jönsson, I., Trondman, M., Palme, M. & Arnman, G. *Skola – Fritid – Framtid*. Lund: Studentlitteratur, 1993.
- Brante, Thomas. *Sociologiskt lexikon*. Stockholms universitetsförlag. 1998.
- SCB. Folk och bostadsräkningen. 1990
- SCB. Historisk statistik för Sverige. Del 1. Befolkning 1720-1967.
- Elofsson, Stig. *Ungdomars fritid i Värmdö*. Lupp rapporten 2004-2005. Pdf.
<https://www2.varmdo.se/dman/Document.phx/.../LUPP,+delrapport+1?...>
- <http://www.ne.se/lang/fritid>
- Fritidspolitiskt program för Uppsala kommun.
- Uppsala kommuns hemsida. Barn och ungdomsnämnden.
- Barn och ungdomsnämnden Uppsala. Uppdragsplan 2009-2012. Kultur och fritid (IVE6.3)
- Fritids- och naturvårdsnämnden, Uppsala Kommun. Uppdragsplan 2008-2011.

Ungdomsstyrelsens hemsida. *Datorspel allt större bland unga*. Artikel. 2006-04-28.

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilagor

Bilaga 1. Enkät.

Hej, tack för att du gått med på att fylla i vår enkät! Här nedan kommer 23 frågor kring dig och din fritid. Med fritid menar vi tid då du kan göra vad du vill. Alltså inte när du till exempel är i skolan, gör läxor eller sover. Du är helt anonym i denna undersökning.

1. Vilket år är du född?

---

2. Är du kille eller tjej?

Kille

Tjej

---

3. Vilken stadsdel bor du i?

---

4. Vem bor du tillsammans med?

Med båda mina föräldrar

Bor ibland med min mamma och ibland med min pappa

Bor enbart med en av mina föräldrar

Bor ensam

Bor med pojk-/flickvän

Bor med kompisar

Annat

---

5. Var är du och dina föräldrar födda?

Din mamma:

i Sverige

utanför Sverige

Din pappa:

i Sverige

utanför Sverige

Du själv: i Sverige utanför Sverige

6. Vilken är din mammas nuvarande sysselsättning?

- Arbetar
  - Arbetslös
  - Studerar
  - Mammaledig
  - Sjukskriven
  - Pensionerad
  - Annat/vet inte
-

7. Vilken är din pappas nuvarande sysselsättning?

- Studerar
  - Arbetar
  - Arbetslös
  - Pappaledig
  - Sjukskriven
  - Pensionerad
  - Annat/vet inte
-

8. Om dina föräldrar arbetar, vad har de för yrke?

Mamma: _____

Pappa: _____

Nu kommer några frågor om din fritid.

9. Har du något extrajobb på kvällar eller helger?

Ja
Nej

---

10. Hur mycket fritid har du?

Jag har så mycket fritid att jag inte vet vad jag ska göra med den.

Jag har lagom med fritid och hinner med allt jag vill göra.

Jag har för lite fritid och hinner inte med det jag vill göra.

---

11. Hur mycket, av det du är intresserad av, finns att göra på fritiden?

Det finns väldigt mycket att göra.

Det finns ganska mycket att göra.

Det finns ganska lite att göra.

Det finns väldigt lite att göra.

---

12. Är det någon speciell fritidsaktivitet du saknar i din närhet/kommun?

Exempel 1

Exempel 2

Exempel 3

---

13. Känner du att du har koll på vilka fritidsaktiviteter som erbjuds i kommunen? Till exempel idrotter, föreningar, fritidsgårdar m.m.

☐
☐
☐
☐

- Jag känner att jag har väldigt bra koll.
- Jag känner att jag har ganska bra koll.
- Jag känner att jag har ganska dålig koll.
- Jag känner att jag har väldigt dålig koll.

---

14. Känner du att du har haft möjlighet att påverka utbudet av fritidsaktiviteter i din närhet kommun?

Ja

Nej

---

15. När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då oftast vara? Kryssa i max två alternativ. Fortsätter på nästa sida.

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

- Hemma hos varandra.
- På ett café.
- På ett ungdomens hus eller fritidsgård.
- Utomhus.
- Vi umgås över internet. T.ex. MSN, chatt, facebook.
- I ett köpcentrum.
- I en idrottshall/idrottsplats.
- Föreningslokal.
- Biljardhall.
- På ett internetcafé.
- Annat: _____

---

16. Saknar du någon sorts mötesplats för dig och dina kompisar?

Exempel 1

Exempel 2

Exempel 3

---

17. Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Varje dag, varje vecka, varje månad, varje år, aldrig. Fortsätter på nästa sida.

		Varje	Varje	Varje	Några ggr
Aldrig		dag	vecka	månad	per år
Går till Ungdomens hus, fritidsgård eller likande.	☐	☐	☐	☐	☐
Går på bio.	☐	☐	☐	☐	☐
Går på teater.	☐	☐	☐	☐	☐
Går på café.	☐	☐	☐	☐	☐
Besöker parker.	☐	☐	☐	☐	☐
Går på restaurang/pub.	☐	☐	☐	☐	☐
Går på konsert.	☐	☐	☐	☐	☐
Går på privat fest med kompisar.	☐	☐	☐	☐	☐
Går på offentliga fester, t.ex. på Grand.	☐	☐	☐	☐	☐
Bowlar.	☐	☐	☐	☐	☐
Spelar dataspel/tv-spel.	☐	☐	☐	☐	☐
Målar eller annan skapande verksamhet.	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐

Ridsport.

Deltar i någon förening.	☐	☐	☐	☐	☐
Motionerar/idrottar i klubb/ förening.	☐	☐	☐	☐	☐
Motionerar/idrottar men inte i klubb/förening	☐	☐	☐	☐	☐
Går på gym/gympass (t.ex. aerobics)	☐	☐	☐	☐	☐
Är ute i naturen/ jagar/fiskar.	☐	☐	☐	☐	☐
Surfar på internet.	☐	☐	☐	☐	☐
Chattar på internet.	☐	☐	☐	☐	☐
Dansar/spelar teater.	☐	☐	☐	☐	☐
Spelar instrument/sjunger/skapar musik.	☐	☐	☐	☐	☐
Tittar på tv.	☐	☐	☐	☐	☐
Går på museum/utställningar (ej skoltid)	☐	☐	☐	☐	☐
Läser (böcker, tidningar m.m.)	☐	☐	☐	☐	☐
Träffar kompisar hemma hos någon.	☐	☐	☐	☐	☐
Umgås med familjen.	☐	☐	☐	☐	☐
Slappar/tar det lugnt.	☐	☐	☐	☐	☐
Övrigt:-----	☐	☐	☐	☐	☐

---

18. Är det någon fritisaktivitet som du är intresserad av men inte gör?

Ja

Nej

19. Om du svarade jag på fråga 18, vad är huvudskälet till detta?

Jag har inte tid.

Det kostar för mycket pengar.

Jag har inga kompisar som är intresserade.

Annat skäl-----

---

20. Hur mycket av de aktiviteter du är intresserad av finns i din närhet/ i din kommun?

☐	Väldigt lite.
☐	Ganska lite.
☐	Lagom.
☐	Ganska mycket.
☐	Väldigt mycket.
-

21. Vad är viktigast när du väljer fritidsaktivitet? Kryssa i max två alternativ. Fler alternativ på nästa sida.

☐	Mitt intresse.
☐	Kompisarna.
☐	Ledarna.
☐	Passande tider.
☐	Närhet till aktiviteten.
☐	Kostnaden.
☐	Föräldrarnas önskemål.
☐	Annan anledning: _____
-

22. Om du tidigare sysslat med någon fritidsaktivitet som slutat med – vad fick dig att sluta? Välj ett alternativ.

☐	Tappade intresset.
☐	Mina kompisar slutade.
☐	Ledaren/ledarna byttes ut.
☐	Tog för mycket tid.
☐	Det var för långt att ta sig dit.
☐	Det blev för dyrt.
☐	Föräldrarnas önskemål.
☐	Annan anledning: _____
-
-

---

i

ii <http://www.skolverket.se/sb/d/1708/a/14659;jsessionid=584BCDC55F93162B81870101497950A6>

iii http://www2.unt.se/avd/1,1826,MC=40-AV_ID=743832,00.html

iv Ungdomsstyrelsen. Fokus06. En analys av ungas kultur och fritid. 2006.

v Ungdomsstyrelsen. Fokus06. En analys av ungas kultur och fritid. 2006. Sid. 8.

vi Ungdomsstyrelsen. Fokus06. En analys av ungas kultur och fritid. 2006. Sid. 88.

vii Ungdomsstyrelsen. New Game – om unga och datorspel. 2006. Sid. 17.